

به نام خدا

تحليل عملکرد مدیریت زیربخش باغبانی

در سال ۱۳۹۳-۹۴

فردین حقانی

تاریخ انتشار:

تیر ماه ۱۳۹۶

فهرست برگه

تحلیل عملکرد مدیریت زیربخش باغبانی در سال ۹۴-۱۳۹۳ / تهیه کننده: فردین حقانی- تهران:
وزارت جهادکشاورزی، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۳۹۶.
۴۶ ص. جدول، نمودار.

نمایه ها:

ارزش افزوده/ اقتصاد کلان/ ایران/ باغبانی/ خرما/ خشکبار/ زراعت/ زعفران/ زیتون/ صادرات/ واردات/ گل و
گیاهان دارویی/ مرکبات.

مشخصات:

عنوان: تحلیل عملکرد مدیریت زیربخش باغبانی در سال ۹۴-۱۳۹۳

تهیه کننده: مهندس فردین حقانی

کارشناس هماهنگی: اکرم بهاری

مسئول انتشار: فرهاد بلادر

مدیر گروه پژوهشی مدیریت و برنامه ریزی: دکتر سید محمد موسوی

ناشر: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصادکشاورزی و توسعه روستایی - مدیریت خدمات پژوهشی

سال / شماره انتشار: ۱۷۲۸-۱۳۹۶-RP

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

نشانی: خیابان کریمخان زند - انتهای آبان جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ - ۸۸۸۹۲۳۹۶ مستقیم

نمابر: ۸۸۸۹۶۶۶۰ - ۸۸۸۹۲۴۰۱

<http://www.agri-peri.ir>

E.mail: aperi@agri-peri.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	۱- مقدمه
۳	۲- تصویر جایگاه زیربخش باغبانی در اقتصاد کلان (ارزش افزوده زراعت و باغداری).....
۴	۳- بررسی وضعیت صادرات و واردات زیربخش باغبانی در سال ۱۳۹۴
۴	۳-۱- صادرات
۷	۳-۲- واردات
۱۰	۴- تحلیل عملکرد مدیریت اجرایی زیربخش باغبانی (۱۳۹۳-۹۴).....
۱۴	۴-۱- سیب و دانه‌دارها.....
۱۷	۴-۲- میوه‌های هسته‌دار.....
۲۰	۴-۳- انگور.....
۲۲	۴-۴- مرکبات.....
۲۴	۴-۵- پسته
۲۷	۴-۶- خرما
۲۹	۴-۷- بادام
۳۱	۴-۸- گردو.....
۳۴	۴-۹- انار
۳۶	۴-۱۰- زیتون
۳۹	۴-۱۱- گل و گیاهان زینتی
۳۹	۴-۱۲- گل محمدی.....
۳۹	۴-۱۳- گیاهان دارویی
۴۰	۴-۱۴- زعفران
۴۰	۵- اهم مجموعه اقدامات اجرایی و فعالیت های کیفی صورت گرفته در حوزه زیربخش باغبانی در معاونت.....
۴۱	۶- جمع بندی و پیشنهادات
۴۲	منابع و مأخذ

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۳...۱۳۸۹-۹۱	جدول ۱: تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش کشاورزی و زیربخش زراعت و باغداری طی سال‌های ۹۱-۱۳۸۹...
۵....	جدول ۲: مقایسه صادرات زیربخش باغبانی و محصولات کشاورزی سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳...
۶.....	جدول ۳: میزان صادرات محصولات باغی به تفکیک محصول در سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳.....
۸....	جدول ۴: مقایسه واردات زیربخش باغبانی و محصولات کشاورزی در سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳....
۹.....	جدول ۵: میزان واردات محصولات باغی به تفکیک محصول در سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳.....
۱۱.....	جدول ۶: مقایسه اهداف، عملکرد و درصد تحقق تولیدات زیربخش باغبانی طی سال‌های ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۳.....	جدول ۷: ارزیابی عملکرد سطح زیرکشت باغات بارور طی سال‌های ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۴.....	جدول ۸: ارزیابی عملکرد در واحد سطح محصولات باغی طی سال‌های ۹۴-۱۳۹۳.....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۴.....	نمودار ۱: ارزش افزوده زیربخش های زراعت و باغداری طی سال های ۹۱-۱۳۸۹.....
۴.....	نمودار ۲: سهم زیربخش های زراعت و باغداری در ارزش افزوده بخش کشاورزی طی سال های ۹۱-۱۳۸۹.....
۵.....	نمودار ۳: سهم زیربخش باغبانی از کل ارزش صادرات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۴.....
۸.....	نمودار ۴: سهم زیربخش باغبانی از کل ارزش واردات بخش کشاورزی سال ۱۳۹۴.....
۱۳.....	نمودار ۵: مقایسه روند اهداف پیش بینی شده و عملکرد زیربخش باغبانی طی سال های ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۵.....	نمودار ۶: توزیع تولید سیب و دانه دارها در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۶.....	نمودار ۷: توزیع سطح باغات بارور سیب و دانه دارها در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۷.....	نمودار ۸: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح سیب و دانه دارها در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۸.....	نمودار ۹: توزیع تولید میوه های هسته دار در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۹.....	نمودار ۱۰: توزیع سطح باغات بارور میوه های هسته دار در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۱۹.....	نمودار ۱۱: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح میوه های هسته دار در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۰.....	نمودار ۱۲: توزیع تولید انگور در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۱.....	نمودار ۱۳: توزیع سطح باغات بارور انگور در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۲.....	نمودار ۱۴: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح انگور در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۳.....	نمودار ۱۵: توزیع تولید مرکبات در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۳.....	نمودار ۱۶: توزیع سطح باغات بارور مرکبات در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۴.....	نمودار ۱۷: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح مرکبات در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۵.....	نمودار ۱۸: توزیع تولید پسته در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۶.....	نمودار ۱۹: توزیع سطح باغات بارور پسته در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۶.....	نمودار ۲۰: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح پسته در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۷.....	نمودار ۲۱: توزیع تولید خرما در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۸.....	نمودار ۲۲: توزیع سطح باغات بارور خرما در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۲۹.....	نمودار ۲۳: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح خرما در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۳۰.....	نمودار ۲۴: توزیع تولید بادام در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۳۱.....	نمودار ۲۵: توزیع سطح باغات بارور بادام در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۳۱.....	نمودار ۲۶: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح بادام در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....
۳۲.....	نمودار ۲۷: توزیع تولید گردو در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳.....

صفحه

عنوان

۳۳.....	نمودار ۲۸: توزیع سطح باغات بارور گردو در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۳.....	نمودار ۲۹: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح گردو در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۴.....	نمودار ۳۰: توزیع تولید انار در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۵.....	نمودار ۳۱: توزیع سطح باغات بارور انار در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۶.....	نمودار ۳۲: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح انار در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۷.....	نمودار ۳۳: توزیع تولید زیتون در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۸.....	نمودار ۳۴: توزیع سطح باغات بارور زیتون در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴
۳۸.....	نمودار ۳۵: رتبه‌بندی عملکرد در واحد سطح زیتون در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۱- مقدمه

در فرآیند توسعه کشاورزی و گذار از کشاورزی معیشتی به کشاورزی تجاری، جنبه های اقتصادی تولید محصولات کشاورزی از اهمیت فراوانی برخوردار می باشد. زیربخش باغبانی یکی از مهمترین زیربخش های بخش کشاورزی است که از نظر مقدار، تنوع تولید و همچنین ارزش غذایی محصولات تولیدی و به ویژه اقتصادی و جایگاه صادراتی آن دارای اهمیت زیادی می باشد. ایران کشوری با چهارفصل و برخوردار از تنوع آب و هوایی، شرایط ویژه و نسبتاً استثنایی اقلیمی (با اختلاف حدود ۴۰ درجه دمای هوا بین سردترین و گرم ترین نقاط آن) و وجود میکروکلیمهای (خرده اقلیم) متعدد باعث شده که تولید انواع محصولات باغبانی اعم از سردسیری، گرمسیری و معتدله در بیشتر مناطق ایران فراهم گردد که از نظر تنوع محصول تولیدی در سطح دنیا کم نظیر بوده و در صورت بهره برداری مناسب از آنها بی نیازی به واردات محصولات باغی را موجب می گردد.

همچنین ایران در زمینه تولید برخی از محصولات باغبانی در سطح دنیا از جایگاه و رتبه بسیار خوبی برخوردار می باشد، بطوریکه در زمینه برخی از محصولات رتبه اول و بطور کلی در بین ۱۰ کشور عمده تولیدکننده محصولات باغی در جهان می باشد، در حال حاضر کشورمان از حیث تولید پسته، زعفران و انار در جهان دارای مقام اول بوده و در خصوص تولید سایر محصولات باغی نظیر خرما، زردآلو، گردو، بادام، انجیر، فندق، سیب، مرکبات، انگور هلو، شلیل و شفتالو رتبه دوم تا دهم جهان را دارا می باشیم. ضمن اینکه برخی از محصولات باغبانی کشور مانند پسته، زعفران، زرشک، انار و حتی برخی از گیاهان دارویی دارای ارزش اقتصادی، صادراتی و ارزآوری بالایی نیز می باشد. علاوه بر صادرات و ارزآوری، اشتغال زایی، بازدهی اقتصادی بیشتر نسبت به مصرف یک مترمکعب آب، سازگاری با ملاحظات زیست محیطی و توسعه پایدار و متوسط عملکرد بالاتر در واحد سطح از جمله ویژگی های بارز زیربخش باغبانی می باشد. همچنین سرانه تولید میوه در کشور حدود ۲۰۰ کیلوگرم در حالیکه سرانه تولید میوه در دنیا ۸۵ کیلوگرم می باشد.

بنابراین با توجه به مزیت نسبی زیربخش باغبانی در زمینه افزایش تولیدات داخلی، ارتقاء ضریب امنیت غذایی و افزایش صادرات غیرنفتی، برنامه ریزی در جهت استفاده بهینه از این اراضی از طریق اختصاص آنها به کشت محصولات باغی مثمر، می تواند علاوه بر مزایای اقتصادی و تغذیه ای یاد شده، سبب جلوگیری از تخریب اراضی، کنترل روند فرسایش خاک، حفظ اراضی، ایجاد اشتغال، جلوگیری از مهاجرت و احیای این اراضی شود.

زیربخش باغبانی حدود ۱۵٪ سطح زیرکشت؛ ۱۸٪ تولید؛ تقریباً ۳۰٪ ارزش افزوده، ۳۰٪ اشتغال و از نظر صادرات تقریباً ۵۰ درصد ارزش صادرات سالانه بخش کشاورزی را به خود اختصاص داده است. در حال حاضر مطابق آمار رسمی وزارت جهاد کشاورزی سطح زیرکشت محصولات باغی کشور در سال ۱۳۹۴ حدود ۲/۷

میلیون هکتار (سطح بارور ۲/۳ میلیون هکتار) و تولیدات محصولات باغی در این سال ۱۹/۴ میلیون تن می‌باشد.

افزایش تولید محصولات کشاورزی یکی از اهداف اساسی برنامه‌های مختلف توسعه در بخش کشاورزی بوده است. تمامی تدابیر و تمهیدات برنامه‌ای درزمینه‌های مختلف چون آب و خاک، مکانیزاسیون، تحقیقات، آموزش و ترویج و سایر موارد به منظور ایجاد بستر مناسب برای رشد و توسعه تولید در بخش اتخاذ می‌شود و عملکرد آنها در میزان تولیدات کشاورزی بخش ظهور پیدا می‌کند. عوامل مختلفی بر فرآیند تولید به ویژه زیربخش باغبانی تاثیر گذار می‌باشند و در این بین تاثیر عوامل جوی کشور از اهمیت و ویژگی خاصی برخوردار می‌باشد به طوریکه پدیده خشکسالی و سرمازدگی به ویژه طی برخی از سال‌ها، مشکلاتی را برای تحقق اهداف برنامه زیربخش باغبانی به وجود آورده است.

در همین راستا در حوزه زیربخش باغبانی طی برنامه‌های توسعه، برنامه‌های اجرایی مختلفی به اجرا درآمده که متأسفانه غالباً اهداف پیش‌بینی شده به دلیل عدم تامین امکانات و الزامات و تا حدودی عدم مدیریت صحیح در بخش اجرا محقق نگردیده است. البته همانگونه که قبلاً نیز اشاره گردید به دلیل ماهیت این زیربخش، عوامل مهم دیگری را نیز در برخی از سال‌ها می‌توان در تاثیرپذیری شدید این زیربخش موثر دانست از جمله عوامل محیطی و اقلیمی به ویژه بروز سرمازدگی شدید و از بین رفتن بخشی از سطوح باغات گونه‌های حساس در برخی از سال‌ها که یکی از تنگناهای اساسی زیربخش باغبانی و کم‌توجهی به این موضوع مهم در این زیربخش می‌باشد.

لازم به ذکر می‌باشد که هر سازمانی فارغ از این که دولتی و یا غیر دولتی باشد، پیوسته در حال تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اقدامات لازم در جهت پیشبرد اهداف خود می‌باشد از این رو لازم است جهت هرگونه تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی صحیح عملکرد گذشته به دقت مورد بررسی و پایش قرار گیرد. بدیهی است که پایش و تحلیل اقدامات و عملکرد اجرایی در زیربخش باغبانی، موجب شناخت نقاط قوت و ضعف داخلی این زیربخش بوده و مسلماً چراغ راهی برای آینده خواهد بود. این گزارش نیز به منظور تبیین تحلیل عملکرد مدیریت اجرایی زیربخش باغبانی طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳ در راستای رفع محدودیت‌ها و دستیابی به اهداف مذکور و در نتیجه اعتلای هرچه بیشتر این حوزه در راستای افق سند چشم‌انداز کشور تهیه شده است.

۲- تصویر جایگاه زیربخش باغبانی در اقتصاد کلان (ارزش افزوده زراعت و باغداری)

ارزش افزوده یک مبنای محاسباتی برای اندازه‌گیری تولید ناخالص ملی و توان اقتصادی کشور محسوب می‌شود و به ارزشی گفته می‌شود که در فرایند تولید به ارزش کالاهای واسطه‌ای افزوده می‌شود. این مفهوم به فرایند تولید مربوط است و نه به کالای خاص و به نوعی ثروت اضافه‌ای که از طریق فرآیند تولید و یا ارائه خدمات ایجاد می‌شود که با کسر نهاده‌های واسطه (مثل هزینه خریدها) از عایدی‌ها به دست می‌آید و از آنجا که در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارزش افزوده زیربخش‌های زراعت و باغبانی در محاسبات ملی بصورت تفکیک شده و مجزا محاسبه نمی‌گردد، لذا ارائه ارزش افزوده زیربخش‌های زراعت و باغبانی به تفکیک امکان پذیر نمی‌باشد. ضمن آن که ارزش افزوده سال ۱۳۹۴ نیز تاکنون منتشر نگردیده و آخرین آمار ارائه شده ارزش افزوده زیربخشی توسط بانک مرکزی برای سال ۱۳۹۱ بوده و ارقام سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ نیز به صورت مقدماتی تلقی می‌شود. ارزش افزوده زیربخش‌های زراعت و باغداری طی دوره ۹۱-۱۳۸۹ با نوساناتی، از ۸۲۰۰۸ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ به ۸۳۲۹۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است که نشان دهنده متوسط نرخ رشد سالانه ۰/۸ درصد می‌باشد. (جدول ۱ و نمودار ۱).

جدول ۱: تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش کشاورزی و زیربخش زراعت و باغداری طی سال‌های

۹۱-۱۳۸۹ (واحد: میلیارد ریال - درصد)

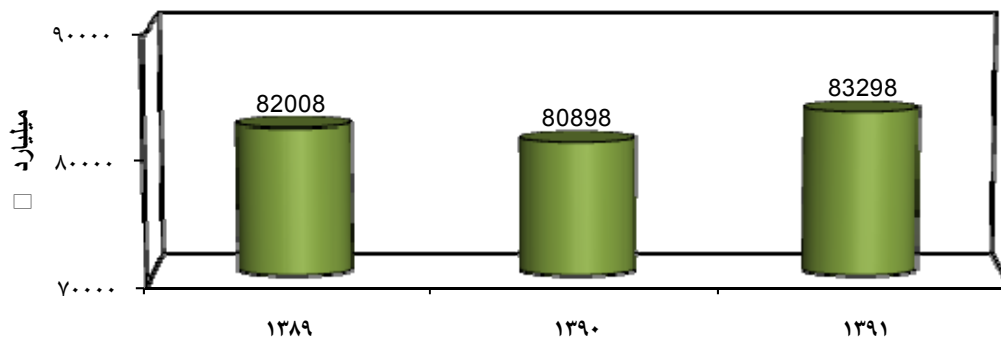
عنوان شاخص	۱۳۸۹	*۱۳۹۰	*۱۳۹۱	متوسط نرخ رشد سالیانه	میانگین	
تولید ناخالص داخلی (به قیمت پایه ۱۳۸۳)	۲۰۶۸۹۱۲	۲۱۵۷۹۳۴	۲۰۱۱۵۵۴	۲.۶	۱۹۱۰۶۹۵	
ارزش افزوده	کشاورزی	۱۲۰۷۶۹	۱۲۰۶۵۸	۱۲۵۱۲۰	۱.۹	۱۲۳۷۱۶
	سهام	۵.۸	۵.۶	۶.۲	-	۶.۵
	زراعت و باغداری	۸۲۰۰۸	۸۰۸۹۸.۲	۸۳۲۹۷.۶	۰.۸	۸۲۸۶۸
	سهام از بخش	۶۸	۶۷	۶۷	-	۶۷

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، جداول حساب‌های ملی سالانه - خلاصه تحولات اقتصادی کشور ۱۳۹۲ و نشریه شماره ۷۹ مرداد

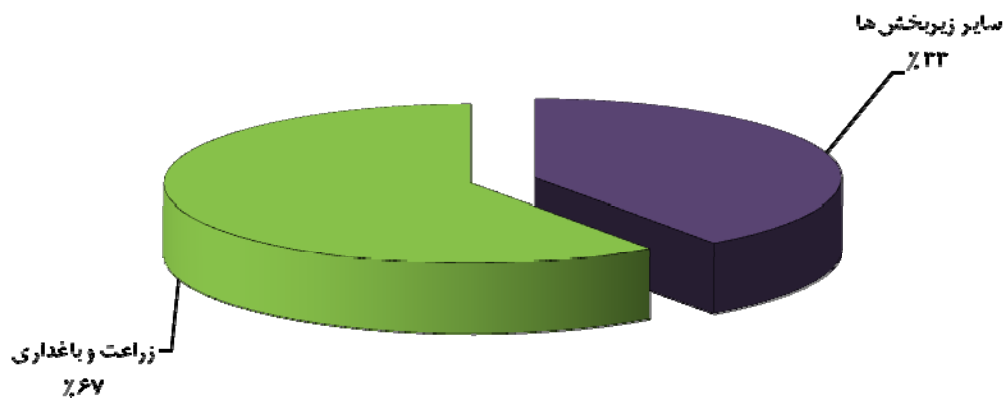
۱۳۹۴ * آمار مقدماتی (غیر نهایی)

در مجموع کل دوره مورد بررسی، زیربخش زراعت و باغداری، بطور متوسط ۶۷ درصد از ارزش افزوده

تشکیل شده بخش کشاورزی را به خود اختصاص داده است (نمودار ۲).

نمودار ۱: ارزش افزوده زیربخش های زراعت و باغداری طی سال های ۹۱-۱۳۸۹

نمودار ۲: سهم زیربخش های زراعت و باغداری در ارزش افزوده بخش کشاورزی طی سال های ۹۱-۱۳۸۹

۳- بررسی وضعیت صادرات و واردات زیربخش باغبانی در سال ۱۳۹۴

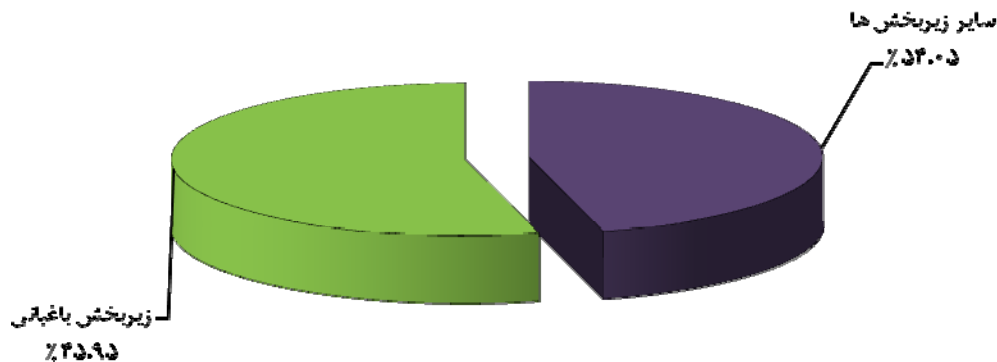
۳-۱- صادرات

براساس آمار ارائه شده توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران، صادرات زیربخش باغبانی در سال ۱۳۹۴ از لحاظ وزنی با کاهش ۱۷.۵ درصد نسبت به سال ۱۳۹۳ به ۱۰۶۲.۶ هزار تن و از لحاظ ارزشی با کاهش ۱۹.۶ درصد به حدود ۲۵۰۳.۱ میلیون دلار رسیده که معادل سهم ۲۲.۳ درصد از کل وزن و ۴۶ درصد از کل ارزش صادرات بخش کشاورزی را شامل می شود (جدول ۲)

جدول ۲: مقایسه صادرات زیربخش باغبانی و محصولات کشاورزی سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳

درصد تغییرات نسبت به سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴				رتبه زیربخش در کل صادرات بخش کشاورزی		عنوان
	سهم از کل بخش کشاورزی (درصد)		ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزارتن)	۱	۲	
	ارزش	وزن					
-۲۱.۰۷	-۱۹.۱۸	۴۰.۳	۱۸.۷	۲۱۹۵.۳۸	۸۸۹.۵۱		خام و تازه
-۷.۳	-۷.۴۵	۵.۶۵	۳.۶۴	۳۰۷.۷۵	۱۷۳.۱۱		فرآوری شده
-۱۹.۶	-۱۷.۴۷	۴۵.۹۵	۲۲.۳۴	۲۵۰۳.۱۳	۱۰۶۲.۶۲		جمع
-۱۳.۸۳	-۱۲.۳	۱۰۰	۱۰۰	۵۴۴۷.۰۱	۴۷۵۶.۹۳	صادرات بخش کشاورزی	

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۳: سهم زیربخش باغبانی از کل ارزش صادرات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۴

در بین محصولات باغی کشور به لحاظ وزنی، سیب با ۳۲۱ هزارتن، خرما با ۱۷۱ هزارتن، پسته با ۱۳۰ هزارتن، کشمش با ۱۱۲ هزارتن بیشترین میزان صادرات باغی را به خود اختصاص داده اند و زغال اخته با ۱۸۰ تن، وانیل با ۳۸۰ تن و قهوه و انگور فرنگی هر کدام با حدود ۳۶۰۰ تن کمترین میزان صادرات را در بین محصولات باغی در سال ۱۳۹۴ داشته اند. همچنین از نظر ارزشی پسته با ۱.۲ میلیارد دلار، کشمش با ۲۵۳ میلیون دلار، خرما با ۲۳۳ میلیون دلار، زعفران با ۱۶۵ میلیون دلار و سیب با ۱۳۲ میلیون دلار بیشترین صادرات و درآمد ارزی را داشته اند (جدول ۳).

جدول ۳: میزان صادرات محصولات باغی به تفکیک محصول در سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳

عنوان	سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۳		درصد تغییرات	
	وزن (تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن (تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن	ارزش
انار	۸۶۳۳.۸۷	۸۰۳۹.۱۶	۱۳۸۴۵.۸	۱۱۴۳۷.۶۵	-۳۷.۶۴	-۲۹.۷۱
به	۱۲۹.۶۶	۱۳۱.۵۵	۱۳۳.۲۷	۱۱۸.۵۱	-۲.۷۱	۱۱
پاپایا تازه (papaya)	۹.۸۵	۴.۰۲	۰	۰	-	-
زیتون	۲۴.۹۳	۱۰.۴۷	۰	۰	-	-
گل خشک و گلبرگ تازه محمدی	۱۰۲.۹۷	۱۲۹۷.۸۸	۱۳۳.۹۳	۲۰۴۳.۸۲	-۲۳.۱۲	-۳۶.۵
گلاب استحصالی از گل محمدی	۲۸۱۶.۰۴	۶۱۸۷.۹۹	۳۹۳۰.۴۹	۷۷۸۴.۹۸	-۲۸.۳۵	-۲۰.۵۱
مرکبات تازه یا خشک کرده	۱۵۲۵۸.۱	۷۵۹۹.۳۲	۸۲۵۵.۴۷	۴۴۳۹.۰۲	۸۴.۸۲	۷۱.۱۹
آب میوه	۷۸۶۸۱.۳۶	۱۰۲۸۶۰.۴	۶۰۱۴۳.۹۵	۹۲۹۳۷.۱۵	۳۰.۸۲	۱۰.۶۸
آلو و گوجه	۱۵۱۸۷	۱۳۶۲۳.۷۹	۱۶۴۱۱.۰۴	۱۳۲۵۶.۷۵	-۷.۴۶	۲.۷۷
آلو خشک کرده	۴۰۱۸.۷۴	۱۰۳۰۰.۰۱	۵۶۴۵.۷۸	۱۳۸۵۱.۷	-۲۸.۸۲	-۲۵.۶۴
آناناس	۰	۰	۱۲.۳۱	۸.۸	-۱۰۰	-۱۰۰
اسانسها و عصاره میوه ها	۴۷۳.۹۲	۲۰۶۲.۹۵	۴۹۲.۵۸	۲۴۱۵.۷۳	-۳.۷۹	-۱۴.۶
انجیر	۶۹۶۷.۲۳	۲۶۸۳۶.۱۴	۸۴۵۳.۱۸	۳۱۹۷۲.۶۳	-۱۷.۵۸	-۱۶.۰۷
انگور فرنگی سیاه، سفید یا قرمز و انگور فرنگی خوشه ای	۳.۶۵	۵.۱۱	۸.۶۲	۷.۳۶	-۵۷.۶۶	-۳۰.۵۷
انگور تازه	۱۱۷۱۶.۳۷	۹۰۸۹.۱۱	۱۲۰۳۰.۲۴	۹۲۶۳.۱۲	-۲.۶۱	-۱.۸۸
انگور خشک کرده	۱۱۱۹۱۰.۹	۲۵۳۳۸۳.۹	۱۱۷۰۷۴.۷	۲۵۷۵۰۲.۵	-۴.۴۱	-۱.۶
بادام	۶۱۵۷.۳۸	۳۷۱۰۹.۴۱	۲۹۵۵.۵۶	۲۴۰۰۸.۴۱	۱۰۸.۳۳	۵۴.۵۷
پرتقال	۶۰۱۷.۶۹	۳۰۶۵.۱۲	۲۳۷۱.۵۱	۱۲۲۶.۶۱	۱۵۳.۷۵	۱۴۷.۸۶
پسته	۱۳۰۲۶۷	۱۲۰۰۸۷۷	۱۸۳۲۱۳.۴	۱۶۴۹۳۶۶	-۲۸.۹	-۲۷.۱۹
پوست مرکبات و خربزه	۷۶.۰۳	۹۵.۷۶	۱۰۰.۷۶	۸۳	-۲۴.۵۴	۱۵.۳۷
تمشک، توت کوهی، توت درختی و توت تمشکی (Loganberries)	۷.۲۲	۲۵.۱۱	۱۹.۷۹	۶۶.۵۲	-۶۳.۵۲	-۶۲.۲۵
توت فرنگی	۴۷.۲۸	۸۰.۴۶	۴۳.۷۲	۹۲.۹۹	۸.۱۴	-۱۳.۴۷
چای	۲۴۶۳۸.۹۶	۳۱۲۶۱.۲۱	۳۵۶۱۳.۳۵	۳۸۰۱۰.۲۸	-۳۰.۸۲	-۱۷.۷۶
خرما	۱۷۱۰۴۷.۸	۲۳۲۵۰۱.۴	۱۶۷۳۲۳	۲۲۶۱۷۳.۶	۲.۲۳	۲.۸
خرمالوها	۴۵۸.۷۴	۳۷۷.۶۸	۸۶۰.۰۲	۵۴۰.۸۱	-۴۶.۶۶	-۳۰.۱۶
دانه، پودر و خمیر کاکائو	۱۱۷۶۱.۳۹	۵۴۴۰۳.۵۵	۹۰۱۳.۵۹	۴۶۱۹۸.۹۱	۳۰.۴۹	۱۷.۷۶
دانه های روغنی	۰	۰	۱۱۰۳.۴۹	۲۲۲.۱۱	-۱۰۰	-۱۰۰
روغن بادام زمینی، زیتون و نارگیل	۵۸.۴۱	۱۰۹.۴۴	۱۱.۵۸	۶۱.۹۹	۴۰.۴۴	۷۶.۵۴
روغن نباتی پالم	۱۰۱۷.۳۲	۱۷۹۳.۴۶	۱۴۴۶۰.۷۳	۷۳۹۹.۲۱	-۹۲.۹۶	-۷۵.۷۶
روغنهای اسانسی	۱۱.۶۸	۱۴۵۷.۹۷	۹.۴۶	۹۱۰.۳۴	۲۳.۴۷	۶۰.۱۶
زردآلو	۲۴۴۶.۳۸	۲۱۲۲.۰۱	۱۰۶۸.۳۶	۱۰۸۲.۶۳	۱۲۸.۹۸	۹۶.۰۱
زردآلو خشک کرده	۶۷۶.۹۷	۱۵۶۵.۸	۸۵۹.۱۴	۲۰۱۰.۸۷	-۲۱.۲	-۲۲.۱۳
زردچوبه و سایر ادویه جات	۳۸۵.۱۶	۱۱۹۴.۴۷	۱۰۸۰.۶۵	۵۲۶۹.۴۸	-۶۴.۳۶	-۷۷.۳۳
زرشک	۲۶۰.۶۷	۱۹۸۵.۵۶	۸۴.۹۶	۲۸۶.۸۵	۲۰۶.۸۱	۵۹۲.۱۹
زعفران	۱۱۳.۵۸	۱۶۵۲۷۸.۳	۱۵۸.۷۹	۲۲۷۶۲۹.۱	-۲۸.۴۷	-۲۷.۳۹
زیتون	۱۰.۵	۳۲.۷۶	۱۸.۷۶	۴۸.۳	-۴۴.۰۳	-۳۲.۱۷
سایر میوه ها، تازه	۱۲۲۹.۴۴	۱۶۳۸.۳۶	۵۱۴.۸۷	۱۰۵۷.۸۵	۱۳۸.۷۹	۵۴.۸۸

عنوان	سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۳		درصد تغییرات	
	وزن (تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن (تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن	ارزش
سایر میوه های خشک	۳۳۵۲.۳۵	۱۶۱۰۲.۳۲	۴۴۸۸.۸۹	۲۴۰۵۵.۳۸	-۲۵.۳۲	-۳۳.۰۶
سرکه و بدل سرکه خوراکی که از جوهر سرکه بدست میآید	۷۸۱۸.۲۱	۳۹۲۹.۹۸	۷۵۳۹.۱۲	۳۷۵۳.۶۴	۳.۷	۴.۷
سیب	۳۲۱۴۲۴.۳	۱۳۲۰۸۳.۶	۴۳۳۹۹۶.۸	۱۸۷۶۳۷	-۲۵.۹۴	-۲۹.۶۱
عناب	۱۸۵.۳۴	۱۴۸۲.۳۶	۱۳۷.۷۵	۱۱۰۰.۵۸	۳۴.۵۵	۳۴.۶۹
فلفل، دارچین، میخک، جوز و هل، زنجبیل	۵۳.۵۸	۲۴۰.۹۷	۴۴۱.۷۳	۵۳۶.۰۵	-۸۷.۸۷	-۵۵.۰۵
فندق	۱۵۴.۲۹	۷۵۷.۸۳	۵۰.۶	۱۷۰.۱۳	۲۰۴.۹۲	۳۴۵.۴۴
قارچ	۵۶۰۶۶۴	۱۱۱۶۰.۸۶	۲۸۸۰.۳	۵۳۵۳.۱۵	۹۴.۶۵	۱۰۸.۴۹
قهوه	۳.۶۳	۳۹.۱۸	۲.۰۲	۱۰.۵۶	۷۹.۷	۲۷۱.۰۲
گردو	۳۰۰۷.۶۲	۱۸۸۰۷.۵۷	۲۷۰۹.۵۷	۱۹۵۱۶.۵۶	۱۱	-۳.۶۳
گل و گیاهان زینتی	۷۳۹۹.۴۷	۳۱۵۴۸.۴۲	۸۶۰۷.۹۸	۳۸۰۶۰.۴۵	-۱۴.۰۴	-۱۷.۱۱
گللابی	۴۰۰.۱۳	۲۸۷.۹۱	۸۱۲.۶	۵۹۰.۷۸	-۵۰.۷۶	-۵۱.۲۷
گیلاس و آلبو	۲۶۶۸.۳۳	۳۱۶۲.۶۸	۵۹۱۰.۶۵	۷۱۱۶.۳	-۵۴.۸۶	-۵۵.۵۶
ماته	۰	۰	۴۰.۱۶	۴۰.۱۶	-۱۰۰	-۱۰۰
مربا، ژله، مارمالاد و میوه های محفوظ شده در قند	۳۶۵۵۴.۱۸	۷۳۳۶۸.۹۷	۴۴۷۳۰.۷۶	۹۲۴۸۴.۵۲	-۱۸.۲۸	-۲۰.۶۷
مغز برزیلی و بادام هندی	۸۰.۲۷	۲۸۹	۳۲.۶۱	۱۹۵.۲۶	۱۴۶.۱۵	۴۸.۰۱
موز	۲۵۶۷.۲۴	۱۷۱۳.۶۲	۹۳۷.۱۹	۷۲۱.۵۶	۱۷۳.۹۳	۱۳۷.۴۹
میوه ها و مغزها	۶۶۱.۸۸	۱۲۲۱.۰۱	۹۳۱.۱۴	۱۶۸۸.۶۱	-۲۸.۹۲	-۲۷.۶۹
میوه های سخت پوست، تازه یا خشک	۶۳.۸۸	۵۱.۳	۶۳.۴۲	۱۵۱.۵۱	۰.۷۳	-۶۶.۱۴
نارگیل	۱۰.۹۹	۱۹.۰۸	۱.۸۲	۲.۸۱	۵۰.۳۸۵	۵۷۹
هلو و شلیل و شفتالو	۲۴۵۰.۵۷	۱۸۸۰.۴	۱۲۸۷۰.۴۸	۹۰۵۰.۹۲	-۸۰.۹۶	-۷۹.۲۲
وانیل	۰.۳۸	۰.۶۱	۰	۰	-	-
کران بری، زغال اخته (bilberry) و سایر میوه ها از گونه واکینیوم	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۰۴	۰.۰۳	۳۵۰	۵۰۰
کیوی	۵۵۵۶۱.۹۷	۲۶۵۸۸.۱۲	۹۲۹۷۸.۲۶	۴۲۲۶۹.۹۵	-۴۰.۲۴	-۳۷.۱
جمع	۱۰۶۲۶۵۰	۲۵۰۳۱۴۳	۱۲۸۷۶۲۱	۳۱۱۳۳۰۲	۱۷.۴۷	-۱۹.۶

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

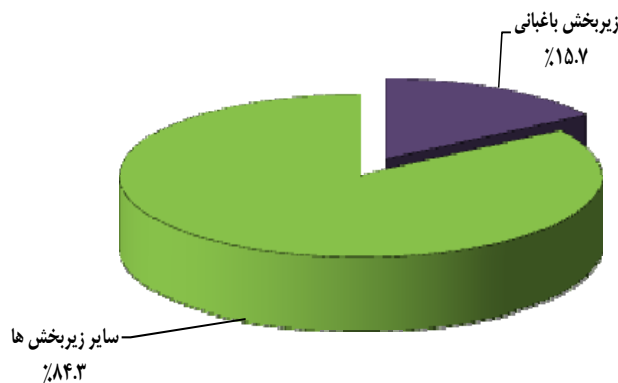
۳-۲- واردات

همچنین واردات زیربخش باغبانی در سال ۱۳۹۴ از لحاظ وزنی با افزایش ۳.۹ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۳ به ۱۲۸۸.۳ هزار تن ولی از لحاظ ارزشی با کاهش حدود ۵ درصدی به حدود ۱۳۹۳ میلیون دلار رسیده که معادل سهم ۶.۹ درصدی از کل وزن و ۱۵.۷ درصدی از کل ارزش واردات بخش کشاورزی را شامل می شود.

جدول ۴: مقایسه واردات زیربخش باغبانی و محصولات کشاورزی در سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳

درصد تغییرات نسبت به سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴					رتبه زیربخش در کل واردات بخش کشاورزی		عنوان	
	سهم از کل بخش کشاورزی		ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزارتن)	ارزش	وزن			
	ارزش	وزن					ارزش	وزن	
۲۴.۴	۳۹.۷۴	۷.۳۸	۴.۰۵	۶۵۵.۸۶	۷۵۴.۵۸	۲	۲	خام و تازه	باغی
-۲۱.۴۲	-۲۳.۷۶	۸.۳	۲.۸۶	۷۳۷.۱۴	۵۳۳.۶۸			فرآوری شده	
-۴.۹۳	۳.۸۹	۱۵.۶۸	۶.۹۱	۱۳۹۳.۰۱	۱۲۸۸.۲۶			جمع	
-۲۷.۸۸	-۲۰.۱۹	۱۰۰	۱۰۰	۸۸۸۵.۱	۱۸۶۴۱.۹۱	واردات بخش کشاورزی			

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۴: سهم زیربخش باغبانی از کل ارزش واردات بخش کشاورزی سال ۱۳۹۴

بنابراین از اطلاعات فوق ملاحظه می‌گردد، علیرغم این که تراز تجارت خارجی بخش کشاورزی به میزان ۳۴۳۸.۹ میلیون دلار منفی بوده است، لیکن تراز تجارت خارجی زیربخش باغبانی ۱۱۱۰.۱۲ میلیون دلار مثبت می‌باشد.

همچنین در بین محصولات باغی کشور به لحاظ وزنی، موز با ۶۶۹ هزارتن، روغن نباتی پالم با ۳۸۹ هزارتن، چای با ۵۱ هزارتن و نارگیل با ۲۳ هزارتن بیشترین میزان واردات باغی را به خود اختصاص داده اند و خرما با ۴۰ تن، پاپایا با ۱۰۰ تن و وانیل با حدود ۱۲۰۰ تن کمترین میزان واردات را در بین محصولات باغی در سال ۱۳۹۴ داشته اند. ضمن آن که از نظر ارزشی نیز موز با ۵۱۵ میلیون دلار، روغن نباتی پالم با ۳۱۰ میلیون دلار و چای با ۲۳۸ میلیون دلار بیشترین واردات را در بین محصولات باغی داشته اند (جدول ۵).

جدول ۵: میزان واردات محصولات باغی به تفکیک محصول در سال ۱۳۹۴ و تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۳

درصد تغییرات		سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۴		عنوان
ارزش	وزن	ارزش (هزار دلار)	وزن (تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن (تن)	
-۹۷.۲۴	-۹۹.۱۶	۱۵.۲۳	۱۱.۹۴	۰.۴۲	۰.۱	پاپایا تازه (papaya)
-۱۰۰	-۱۰۰	۶.۷۲	۴.۲	۰	۰	مرکبات تازه یا خشک کرده
۱۲.۲۹	۸.۱۱	۲۱۲۹۹.۵۱	۱۳۸۰۷.۲۹	۲۳۹۱۶.۸۸	۱۴۹۲۷.۴۱	آب میوه
۴۴.۱	۴۴.۵۲	۹۱۰۱.۵۶	۹۰۶۹.۱۷	۱۳۱۱۵.۵۸	۱۳۱۰۶.۸۸	آناناس
-۷.۷۸	-۲.۲۲	۱۲۷۱۴.۸۵	۴۲۷۵.۴۹	۱۱۷۲۵.۳۱	۴۱۸۰.۷۵	اسانسها و عصاره میوهها
۱۳۷.۷	۵۸.۱۸	۳۶.۶	۱۱	۸۷	۱۷.۴	بادام
-۷۳.۰۸	-۶۳.۶۷	۴۷۴.۸۱	۲۸.۳	۱۲۷.۸۳	۱۰.۲۸	پسته
-۷.۵۲	۰.۳۹	۲۵۷۸۷۳.۶۴	۵۰۹۱۶.۲۸	۲۳۸۴۸۵.۶۵	۵۱۱۱۲.۵۴	چای
-	-	۰	۰	۰.۱	۰.۰۴	خرما
۹.۵۸	۱۲.۷	۸۰۰۵۴.۲۱	۲۲۲۷۱.۶۶	۸۷۷۲۰.۱۷	۲۵۱۰۰.۵۶	دانه، پودر و خمیر کاکائو
-۱۸.۵۵	۳.۵۱	۳۰۶۹۸.۶۲	۱۲۳۵۰.۱۱	۲۵۰۰۵.۲۳	۱۲۷۸۳.۴۴	روغن بادام زمینی، زیتون و نارگیل
-۳۹.۳۳	-۳۱.۴۳	۵۱۰۳۱۶.۰۲	۵۶۷۸۸۳.۴۲	۳۰۹۶۱۳.۹۶	۳۸۹۳۷۶.۲۴	روغن نباتی پالم
۳۸.۰۵	۲۵.۲۶	۶۸۰۱.۴۴	۵۸۷.۰۲	۹۳۸۹.۶۹	۷۳۵.۳۳	روغنهای اسانسی
۲۵.۳۷	۱۰.۵۶	۱۴۷۲۷.۱۱	۱۲۴۳۳.۹۴	۱۸۴۶۳.۷۱	۱۳۷۴۷.۰۸	زردچوبه و سایر ادویه جات
-	-	۰	۰	۶.۲۴	۰	زعفران
-۹۵.۷۴	-۹۲.۶۳	۴۱۰.۵۵	۱۹۷.۱۲	۱۷.۴۹	۱۴.۵۲	زیتون
۴۸.۱۷	۴۱.۵۶	۴۹۵.۱۴	۲۷۵.۹۶	۷۳۳.۶۳	۳۹۰.۶۴	سایر میوه ها، تازه
-۱۷.۲۴	۲۱.۰۸	۲۶.۱	۱۴.۰۴	۲۱.۶	۱۷	سایر میوه های خشک
۳۹.۸۳	۸۱.۳۱	۴۲۴.۸۱	۳۱۴.۷۴	۵۹۴.۰۱	۵۷۰.۶۶	سرکه و بدل سرکه خوراکی که از جوهر سرکه بدست میاد
۹.۰۵	-۵.۷	۲۵۶۷۶.۴	۹۵۱۸.۵۶	۲۸۰۰۱.۳۵	۸۹۷۵.۵۴	لفل، دارچین، میخک، جوز و هل، زنجبیل
۵۷.۲۲	۷۱.۹۵	۷۵۶۱.۸۷	۲۸۳۹.۱۵	۱۱۸۸۸.۵۶	۴۸۸۱.۸۶	قهوه
۰.۰۹	۲۲.۹۲	۶۰۴۷.۰۳	۲۰۴۶.۹۲	۶۰۵۲.۲۸	۲۵۱۵.۹۹	گل و گیاهان زینتی
-۱۵.۳۴	-۴.۲۸	۹۳۶۷.۷۲	۱۲۷۱۳.۳۳	۷۹۳۰.۴۷	۱۲۱۶۸.۶۱	گللابی هندی، انبه و منگوئین
۴۱.۹۹	۲۵.۷۳	۳۸۱۴۸.۲	۳۳۰۹۲.۶۱	۵۴۱۶۵.۵۳	۴۱۶۰۶.۱	مریبا، ژله، مارمالاد و میوه های محفوظ شده در قند
-۳۸.۴۵	-۳۶.۰۱	۴۲۵.۲۲	۱۲۰.۳	۲۶۱.۷۳	۷۶.۹۸	مغز برزیلی و بادام هندی
۲۶.۱۶	۴۲.۷۱	۴۰۸۴۸۱.۷۵	۴۶۸۹۶۵.۵۴	۵۱۵۳۴۴.۹۵	۶۶۹۲۷۴.۵۷	موز
-۱۰۰	-۱۰۰	۵۲.۲۱	۲۸.۰۸	۰	۰	میوه ها و مغزها
-۱۰۰	-۱۰۰	۵۲.۶۷	۴۴.۰۴	۰	۰	میوه های سخت پوست، تازه یا خشک
۲۵.۵۱	۳۸.۷۲	۲۴۱۵۳.۶	۱۶۳۴۰.۹۲	۳۰۳۱۴.۱۵	۲۲۶۶۷.۸۹	نارگیل
-۹۱.۵۸	-۹۵.۷۷	۲۷۰.۲	۲۸.۴	۲۲.۷۴	۱.۲	وانیل
-۴.۹۶	۳.۸۸	۱۴۶۵۷۱۳.۷۸	۱۲۴۰۱۸۹.۵۳	۱۳۹۳۰۰۶.۲۷	۱۲۸۸۲۵۹.۶	جمع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

۴- تحلیل عملکرد مدیریت اجرایی زیربخش باغبانی (۹۴-۱۳۹۳)

در این بخش عملکرد اجرایی زیربخش باغبانی از حیث تولید، تغییرات سطح زیرکشت باغات بارور و عملکرد در واحد سطح محصولات عمده باغی طی سال ۱۳۹۴ مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت:

با نگاهی اجمالی به روند تغییرات میزان تولید کل محصولات باغی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴ مشاهده می‌گردد که تولید کل محصولات باغی با متوسط نرخ رشد ۱۷/۳ درصد از ۱۶۵۲۰ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۱۹۳۷۸ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. در میان کل محصولات عمده باغی، تولید گیاهان دارویی با ۳۶.۹ درصد بالاترین نرخ رشد را داشته و از ۱۰۰ هزار تن به ۱۳۷ هزار تن رسیده و خرما با ۲۰.۶ درصد کمترین میزان نرخ رشد را داشته و از ۱۰۴۲ هزار تن به ۱۰۶۳ هزار تن افزایش یافته است. (جدول ۶)

همچنین سطح زیرکشت باغات بارور کشور نیز با متوسط نرخ رشد ۳/۱۶ درصد از ۲۲۲۶ هزارهکتار در سال ۱۳۹۳ به ۲۲۹۶.۴ هزارهکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. در میان کل محصولات عمده باغی، سطح بارور باغات مرکبات با ۱۹.۳ درصد بالاترین نرخ رشد را داشته و از ۲۰۷ هزارهکتار به ۲۴۷ هزارهکتار رسیده و خرما با حدود ۱.۷ درصد کمترین میزان نرخ رشد را داشته و از ۱۹۷ هزارهکتار به ۲۰۰ هزارهکتار افزایش یافته است. ضمن آن که سطح زیتون تغییری نداشته و سطح باغات بارور بادام با ۳- درصد، برگ سبز چای با ۱.۴۳- درصد و انگور با ۰.۷- با نرخ رشد منفی روبرو بوده و سطح آنها کاهش یافته اند. (جدول ۷)

بررسی عملکرد در واحد سطح محصولات عمده باغی نیز حاکی از رشد بالای ۱۲۷ درصدی فندق در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ و رشد پائین ۰.۰۹ درصدی در خرما بوده است، ضمن آن که محصولاتی چون زیتون با ۷.۹- درصد، مرکبات با ۴- درصد و سیب و دانه دارها با ۰.۵۵- درصد با نرخ رشد منفی روبرو بوده و عملکرد در واحد سطح آنها نسبت به سال ۱۳۹۳ کاهش یافته اند. (جدول ۸)

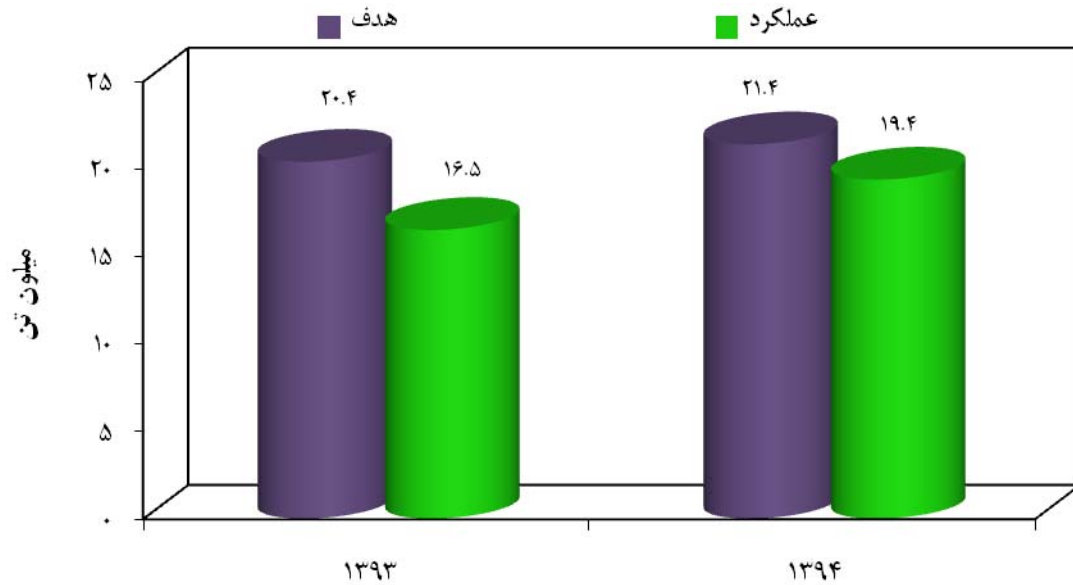
عوامل متعددی از جمله وجود باغات سنتی و پراکنده، خشکسالی و سرمازدگی شدید، کشت ارقام غیرمقاوم و حساس به سرما، افت سطح آب‌های زیر زمینی و شور شدن منابع آب و خاک را می‌توان از مهمترین دلایل عدم تحقق اهداف در حوزه تولید، کاهش سطح زیر کشت باغات بارور و عملکرد در واحد سطح برخی از محصولات باغی برشمرد. در ادامه عملکرد اجرایی زیربخش باغبانی از حیث تولید، تغییرات سطح زیرکشت باغات بارور و عملکرد در واحد سطح محصولات عمده باغی طی سال ۱۳۹۴ به تفکیک محصول مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت:

جدول ۶: مقایسه اهداف، عملکرد و درصد تحقق تولیدات زیربخش باغبانی طی سال های ۹۴-۱۳۹۳
واحد: (هزارتن / درصد)

متوسط نرخ رشد سالهای (درصد)	سال		شرح	محصول
	۱۳۹۴	۱۳۹۳		
۲.۳۱	۴۴۵۹	۴۲۳۵	هدف	سیب ودانه دارها
	۳۷۶۸	۳۶۸۳	عملکرد	
	۸۵	۸۷	درصد تحقق	
۳.۸۴	۴۱۰۸	۳۹۹۵	هدف	انگور
	۳۱۶۷	۳۰۵۰	عملکرد	
	۷۷	۷۶	درصد تحقق	
۹.۰۴	۲۵۴	۲۴۱	هدف	بادام
	۱۵۹	۱۴۶	عملکرد	
	۶۳	۶۱	درصد تحقق	
۹.۶۷	۴۳۴.۹	۴۰۲.۵	هدف	گردو
	۲۳۱	۲۱۱	عملکرد	
	۵۳	۵۲	درصد تحقق	
۱۳۳.۷۱	۳۶	۳۴	هدف	فندق
	۲۳.۴	۱۰	عملکرد	
	۶۵	۲۹	درصد تحقق	
۶.۰۳	۲۵۰.۵	۲۳۷۰	هدف	هسته دارها
	۲۲۰.۳	۲۰۷۸	عملکرد	
	۸۸	۸۸	درصد تحقق	
۸.۷۹	۳۶۶	۴۰۰	هدف	پسته
	۲۶۱	۲۴۰	عملکرد	
	۷۱	۶۰	درصد تحقق	
۱۴.۳۵	۵۳۴۵	۵۱۹۴	هدف	مرکبات
	۴۳۴۵	۳۸۰۰	عملکرد	
	۸۱	۷۳	درصد تحقق	
۹.۷۶	۱۱۹۰	۱۰۵۳	هدف	انار
	۱۰۸۷	۹۹۰	عملکرد	
	۹۱	۹۴	درصد تحقق	
۰.۷۸	۲۶۲	۲۴۲	هدف	موز
	۱۲۹	۱۲۸	عملکرد	
	۵۴	۵۳	درصد تحقق	

متوسط نرخ رشد سالهای (درصد)	سال		شرح	محصول
	۱۳۹۴	۱۳۹۳		
۷.۴۷	۱۳۳.۸	۱۰۹.۲	هدف	زیتون
	۱۰.۲	۹۵	عملکرد	
	۷۶	۸۷	درصد تحقق	
۲۰.۰۶	۱۳۲۱	۱۲۳۷	هدف	خرما
	۱۰۶۳	۱۰۴۲	عملکرد	
	۸۱	۸۴	درصد تحقق	
۲۲.۶۴	۱۸۱	۱۷۰	هدف	برگ سبز چای
	۸۸	۷۲	عملکرد	
	۴۹	۴۲	درصد تحقق	
۲۵.۴۵	۰.۹	۰.۸	هدف	زعفران
	۰.۳۵۲	۰.۲۸۱	عملکرد	
	۳۹	۳۵	درصد تحقق	
۷.۱۴	۱۷.۴	۱۶.۳	هدف	زرشک
	۱۶.۵	۱۵.۴	عملکرد	
	۹۵	۹۴	درصد تحقق	
۲۱.۳۴	۶۱.۶	۴۶	هدف	گل محمدی (گلستان)
	۳۳	۲۷	عملکرد	
	۵۳	۵۹	درصد تحقق	
۳۶.۹۳	۹۸.۷	۸۵.۳	هدف	گیاهان دارویی
	۱۳۷.۴	۱۰۰.۳۶۳	عملکرد	
	۱۳۹	۱۱۸	درصد تحقق	
۱۷.۳۰	۲۱۳۹۰	۲۰۴۴۳	هدف	جمع کل محصولات باغی
	۱۹۳۷۸	۱۶۵۲۰	عملکرد	
	۹۱	۸۱	درصد تحقق	

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، مرکز فن آوری اطلاعات و ارتباطات - یافته های تحقیق

نمودار ۵: مقایسه روند اهداف پیش بینی شده و عملکرد زیربخش باغبانی طی سال های ۹۴-۱۳۹۳

جدول ۷: ارزیابی عملکرد سطح زیرکشت باغات بارور طی سال های ۹۴-۱۳۹۳ واحد: (هزار هکتار)

متوسط نرخ رشد سالیانه (درصد)	سال		عنوان هدف کمی
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۲.۶۴	۲۳۳	۲۲۷	سیب ودانه دارها
۱۹.۳۲	۲۴۷	۲۰۷	مرکبات
-۰.۷۲	۲۷۷	۲۷۹	انگور
۱.۶۸	۲۰۰.۳	۱۹۷	خرما
۴.۷۳	۲۱۶.۸	۲۰۷	میوه های هسته دار
۶.۷۸	۳۳۵.۳	۳۱۴	پسته
-۲.۹۹	۱۷۱.۷	۱۷۷	بادام
۷.۹۵	۱۲۰.۹	۱۱۲	گردو
۰	۲۱	۲۱	فندق
۲.۳۶	۷۰.۶۳	۶۹	انار
۱۶.۲۲	۵۲.۳	۴۵	زیتون
-۱.۴۳	۲۷.۶	۲۸	برگ سبز چای
۳.۱۶	۲۲۹۶.۴	۲۲۲۶	جمع محصولات باغی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، مرکز فن آوری اطلاعات و ارتباطات - یافته های تحقیق

جدول ۸: ارزیابی عملکرد در واحد سطح محصولات باغی طی سال های ۱۳۹۳-۹۴ واحد: (هزار هکتار)

متوسط نرخ رشد سالیانه (درصد)	سال		عنوان هدف کمی
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
-۰.۵۵	۱۶۱۴۴	۱۶۲۳۳	سیب ودانه دارها
-۴.۰۳	۱۷۵۹۷	۱۸۳۳۶	مرکبات
۴.۷۶	۱۱۴۳۴	۱۰۹۱۴	انگور
۰.۰۹	۵۳۰۹	۵۳۰۴	خرما
۳.۵۴	۱۰۱۶۱	۹۸۱۴	میوه های هسته دار
۱.۹۶	۷۷۹	۷۶۴	پسته
۱۲.۷۷	۹۲۷	۸۲۲	بادام
۱.۴۳	۱۹۱۴	۱۸۸۷	گردو
۱۲۷.۲	۱۱۱۱	۴۸۹	فندق
۶.۷	۱۵۳۸۵	۱۴۴۱۹	انار
-۷.۹۲	۱۹۵۲	۲۱۲۰	زیتون
۲۲.۱۸	۳۲۰۰	۲۶۱۹	برگ سبز چای

مأخذ: یافته های تحقیق

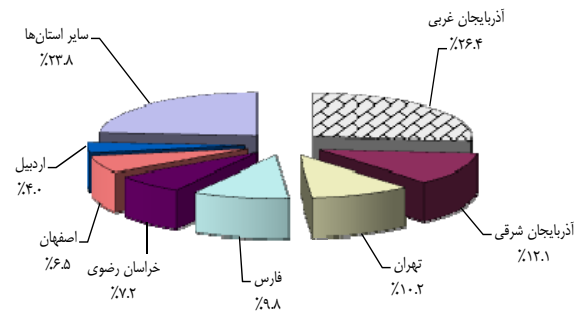
۴-۱- سیب و دانه دارها^۱

سیب به عنوان مهم ترین میوه دانه دار شناخته می شود که تولید آن از ۳۶۸۳ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۳۷۶۸ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۸۵ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. استفاده از ارقام جدید صادراتی و پر محصول و ایجاد ظرفیت های جدید به منظور فرآوری و نگهداری محصول می تواند گام مهمی در افزایش تولید و کاهش ضایعات این گروه از محصولات باشد.

طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، استان آذربایجان غربی با ۲۶/۴ درصد از تولید سیب و دانه دارهای کشور در جایگاه نخست تولید این گروه از محصولات قرار گرفته است و استان های آذربایجان شرقی با ۱۲/۱، تهران با ۱۰/۲، فارس با ۹/۸، خراسان رضوی با ۷/۲، اصفهان با ۶/۵ و اردبیل با ۴ درصد از تولید سیب و دانه دارهای کشور در مقام های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۷۶/۲ درصد از کل

1. Apple & Another Pome fruits

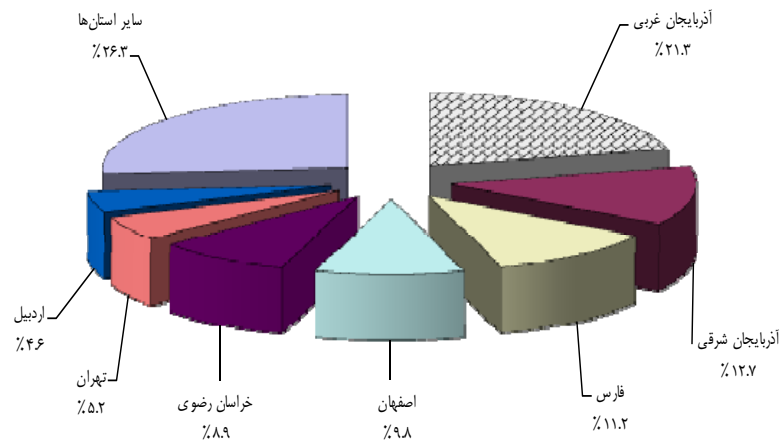
میزان تولید سیب و دانه دارهای کشور مربوط به هفت استان مذکور می‌باشد و سایر استان‌ها ۲۳/۸ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان‌های کشور استان بوشهر با تولید ۳۴ تن (۰/۰۰۰۹ درصد) در رتبه آخر تولید سیب و دانه دارها قرار گرفته است.

نمودار ۶: توزیع تولید سیب و دانه دارها در استان‌های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور سیب و دانه دارها نیز نشان می‌دهد که سطح آن از ۲۲۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۲۳۳ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

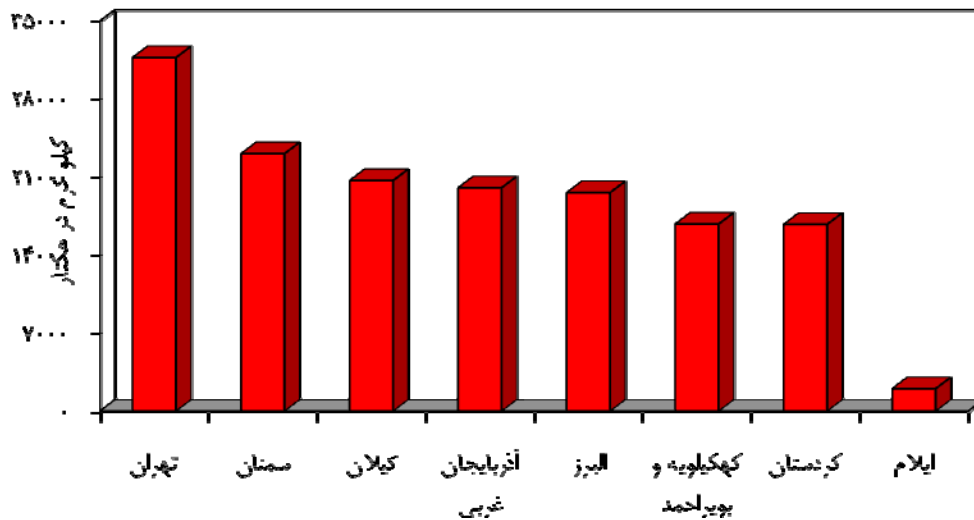
در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، سطح باغات بارور سیب و دانه دارها در کل کشور حدود ۲۳۳ هزارهکتار بوده که معادل ۱۰/۱ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه چهارم می‌باشد. طی این سال زراعی استان آذربایجان غربی با دارا بودن ۲۱/۳ درصد از کل باغات بارور سیب و دانه دارها، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های آذربایجان شرقی با ۱۲/۷، فارس با ۱۱/۲، اصفهان با ۹/۸، خراسان رضوی با ۸/۹، تهران با ۵/۲ و اردبیل با ۴/۶ درصد از کل باغات بارور سیب و دانه دارها در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۷۳/۷ درصد از کل باغات بارور سیب و دانه دار کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور سیب و دانه دار کشور نیز با ۶ هکتار (۰/۰۰۳ درصد) متعلق به استان بوشهر می‌باشد.

نمودار ۷: توزیع سطح باغات بارور سیب و دانه دارها در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد سیب و دانه‌دارها از ۱۶۲۳۳ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۶۱۴۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. عواملی چون به سرآمدن عمر اقتصادی باغات و عدم استفاده از ارقام جدید صادراتی و پر محصول از مهمترین عوامل کاهش در عملکرد این گروه از محصولات طی سال‌های مورد بررسی می‌باشد.

طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد سیب و دانه‌دارها با ۳۱۷۱۰ کیلوگرم در هکتار به استان تهران تعلق داشته است. پس از آن استان‌های سمنان با ۲۳۰۹۱، گیلان با ۲۰۶۷۹، آذربایجان غربی با ۲۰۰۳۳، البرز با ۱۹۶۰۰، کهگیلویه و بویراحمد با ۱۶۷۷۹ و کردستان با ۱۶۷۵۴ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین عملکرد در واحد سطح سیب و دانه دار کشور نیز با ۲۰۱۸ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان ایلام می‌باشد.

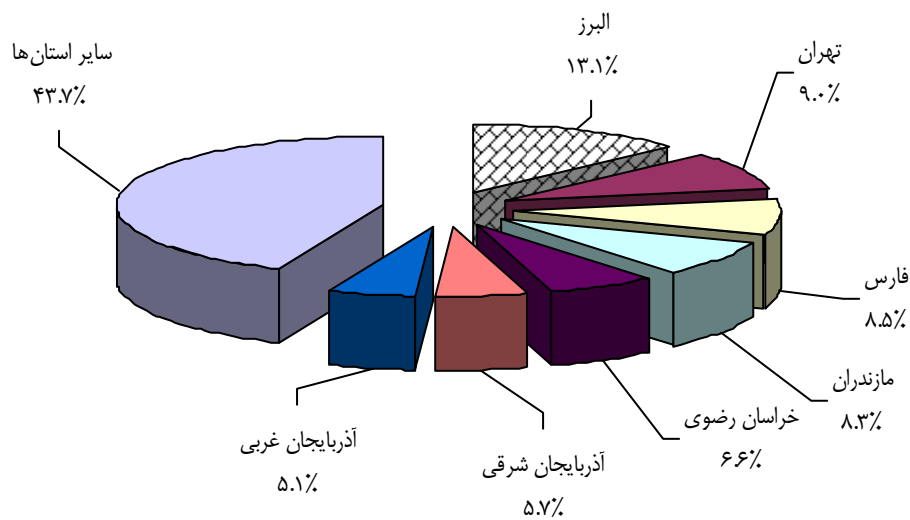
نمودار ۸: رتبه‌بندی عملکرد در واحد سطح سیب و دانه‌دارها در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۲- میوه‌های هسته‌دار^۱

مهم‌ترین میوه‌های هسته‌دار ایران، هلو و شلیل، زردآلو، گیلان، آلبالو، آلو و گوجه می‌باشند که تولید آن از ۲۰۷۸ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۲۲۰۳ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۸۸ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است.

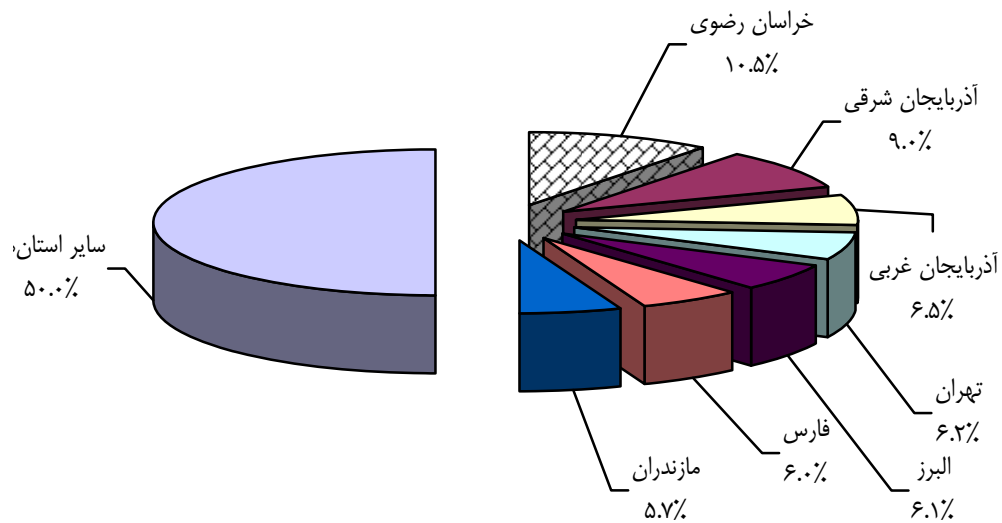
طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، استان البرز با ۱۳/۱ درصد از تولید میوه‌های هسته‌دار کشور در جایگاه نخست تولید این گروه از محصولات قرار گرفته است و استان‌های تهران با ۹، فارس با ۸/۵، مازندران با ۸/۳، خراسان رضوی با ۶/۶، آذربایجان شرقی با ۵/۷ و آذربایجان غربی با ۵/۱ درصد از تولید میوه‌های هسته‌دار در مقام‌های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۵۶/۳ درصد از کل میزان تولید میوه‌های هسته‌دار کشور مربوط به هفت استان مذکور می‌باشد و سایر استان‌ها ۴۳/۷ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان‌های کشور استان بوشهر با تولید ۲۴ تن (۰/۰۰۱ درصد) در رتبه آخر تولید میوه‌های هسته‌دار قرار گرفته است.

1. Stone fruits

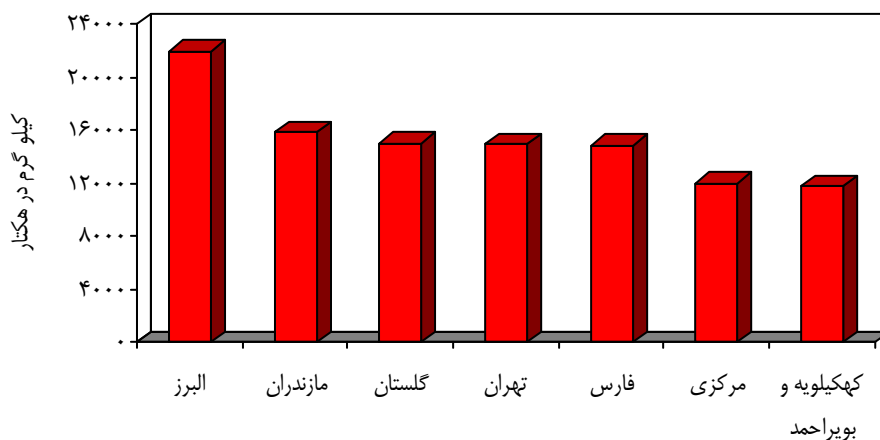
نمودار ۹: توزیع تولید میوه‌های هسته‌دار در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور میوه‌های هسته‌دار نیز نشان می‌دهد که سطح آن از ۲۰۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۲۱۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، سطح باغات بارور میوه‌های هسته‌دار در کل کشور حدود ۲۱۷ هزار هکتار بوده که معادل ۹/۴ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه پنجم می‌باشد. طی این سال زراعی استان خراسان رضوی با دارا بودن ۱۰/۵ درصد از کل باغات بارور میوه‌های هسته‌دار، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های آذربایجان شرقی با ۹، آذربایجان غربی با ۶/۵، تهران با ۶/۲، البرز با ۶/۱، فارس با ۶ و مازندران با ۵/۷ درصد از کل باغات بارور میوه‌های هسته‌دار در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۵۰ درصد از کل باغات بارور میوه‌های هسته‌دار کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور میوه‌های هسته‌دار کشور نیز با ۴ هکتار (۰/۰۰۲ درصد) متعلق به استان بوشهر می‌باشد.

نمودار ۱۰: توزیع سطح باغات بارور میوه‌های هسته‌دار در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد میوه‌های هسته‌دار از ۹۸۱۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۰۱۶۱ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد میوه‌های هسته‌دار با ۲۱۹۹۵ کیلوگرم در هکتار به استان البرز تعلق داشته است. پس از آن استان‌های مازندران با ۱۵۸۶۰، گلستان با ۱۵۰۴۳، تهران با ۱۴۹۱۲، فارس با ۱۴۸۸۰، مرکزی با ۱۱۹۷۹ و کهگیلویه و بویراحمد با ۱۱۷۴۶ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین عملکرد در واحد سطح میوه‌های هسته‌دار کشور نیز با ۴۵۹۴ و ۴۹۰۰ کیلوگرم در هکتار به ترتیب متعلق به جنوب استان کرمان و استان ایلام می‌باشد.

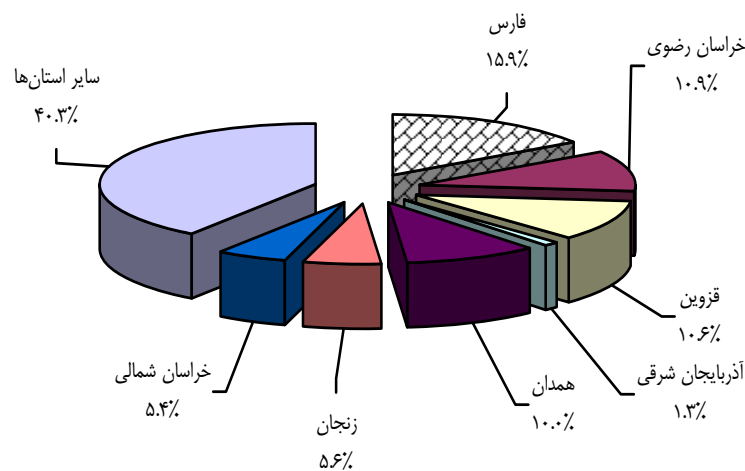

نمودار ۱۱: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح میوه‌های هسته‌دار در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۳- انگور^۱

انگور به عنوان یکی از مهم ترین میوه‌های جهان می‌باشند که ایران هفتمین تولیدکننده آن در جهان و سومین کشور صادرکننده کشمش می‌باشد. که تولید آن از ۳۰۵۰ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۳۱۶۷ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۷۷ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. عدم درصد تحقق کامل هدف ناشی از سرمازدگی و پدیده خشکسالی بوده است. مدیریت اصولی و اجرای صحیح عملیات اصلاح و احیاء باغ ها می تواند گام مهمی در افزایش تولید و کاهش ضایعات این محصول و نهایتاً تحقق اهداف برنامه باشد.

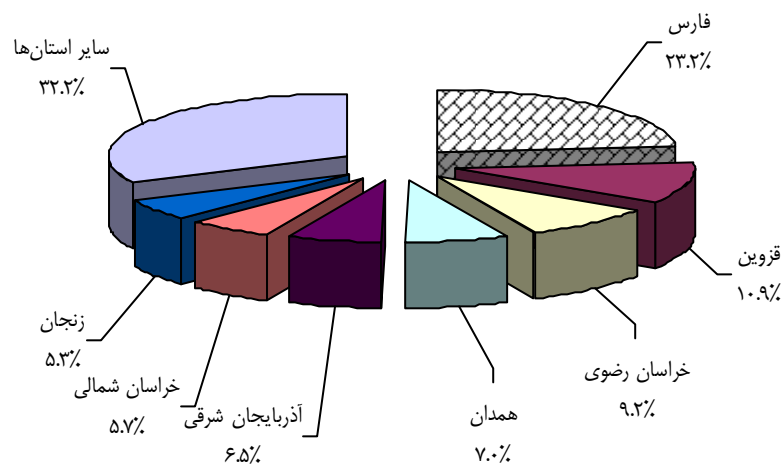
طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، استان فارس با ۱۶ درصد از تولید انگور کشور در جایگاه نخست تولید این گروه از محصولات قرار گرفته است و استان های خراسان رضوی با ۱۱، قزوین با ۱۰/۷، آذربایجان شرقی با ۱۰/۳، همدان با ۱۰/۱، زنجان با ۵/۷ و خراسان شمالی با ۵/۴ درصد از تولید انگور در مقام های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، ۶۹/۳ درصد از کل میزان تولید انگور کشور مربوط به هفت استان مذکور می‌باشد و سایر استان ها ۴۰/۷ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان های کشور استان گلستان با تولید ۱۲ تن (۰/۰۰۰۴ درصد) در رتبه آخر تولید انگور قرار گرفته است.

نمودار ۱۲: توزیع تولید انگور در استان‌های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳

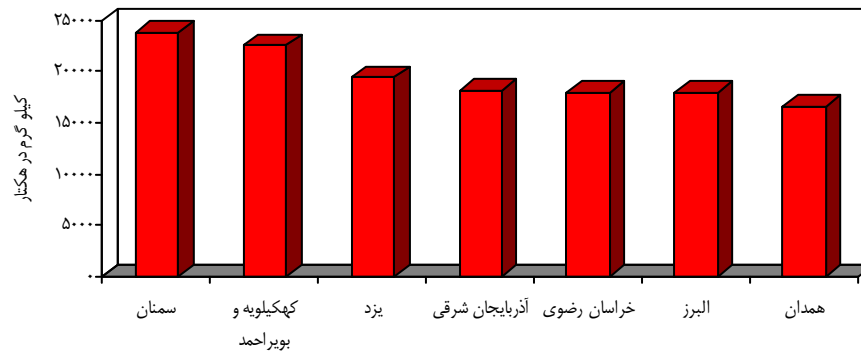
بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور نیز نشان می‌دهد که سطح آن از ۲۷۹ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۲۷۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، سطح باغات بارور انگور در کل کشور حدود ۲۷۷ هزارهکتار بوده که معادل ۱۲/۱ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به

خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور پس از پسته در رتبه دوم می‌باشد. طی این سال زراعی استان فارس با دارا بودن ۲۳/۲ درصد از کل باغات بارور انگور، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های قزوین با ۱۰/۹، خراسان رضوی با ۹/۲، همدان با ۷، آذربایجان شرقی با ۶/۵، خراسان شمالی با ۵/۷ و مازندران با ۵/۷ درصد از کل باغات بارور میوه انگور در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۵۰ درصد از کل باغات بارور انگور کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور انگور کشور نیز با ۱ هکتار (۰/۰۰۰۳ درصد) متعلق به استان گلستان می‌باشد.

نمودار ۱۳: توزیع سطح باغات بارور انگور در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

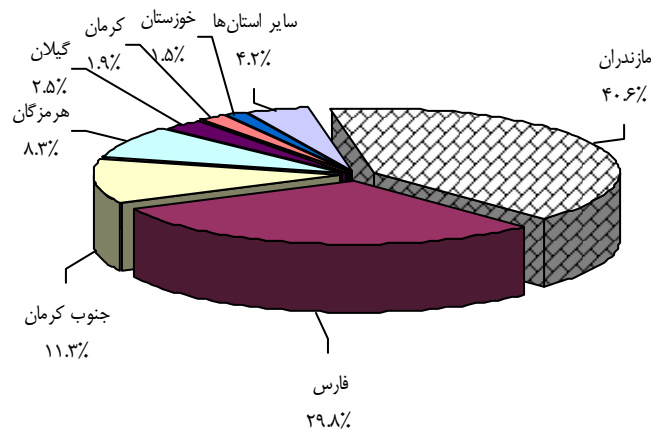
همچنین عملکرد انگور از ۱۰۹۱۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۱۴۳۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد انگور با ۲۳۸۱۱ کیلوگرم در هکتار به استان سمنان تعلق داشته است. پس از آن استان‌های کهگیلویه و بویراحمد با ۲۲۵۰۰، یزد با ۱۹۴۰۰، آذربایجان شرقی با ۱۸۱۴۲، خراسان رضوی با ۱۷۹۹۵، البرز با ۱۷۹۰۰ و همدان با ۱۶۵۷۴ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین عملکرد در واحد سطح انگور کشور نیز با ۳۷۴۲ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان خوزستان می‌باشد.

نمودار ۱۴: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح انگور در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۴- مرکبات^۱

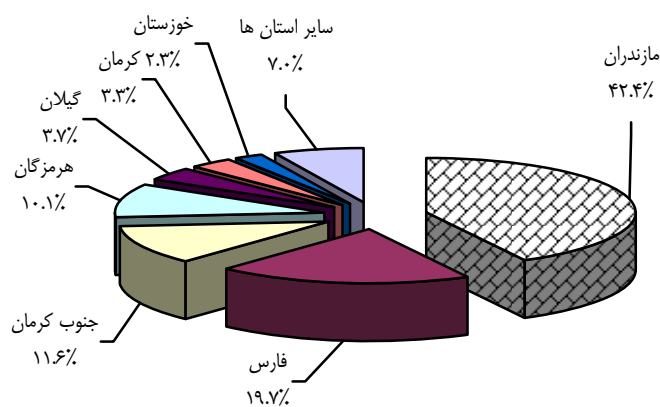
مرکبات درختان و درختچه هایی هستند همیشه سبز که مهم ترین آن ها پرتقال، نارنگی، لیموترش، مازندرانی، لیموشیرین، لیموترش، نارنج و گریپ فروت می‌باشند. ایران با داشتن حدود ۴ درصد از تولید جهان مقام ششم را در این محصول به خود اختصاص داده است که تولید آن از ۳۸۰۰ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۴۳۴۵ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۸۱ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، استان مازندران با ۴۰/۸ درصد از تولید مرکبات کشور در جایگاه نخست تولید این گروه از محصولات قرار گرفته است و استان های فارس با ۲۹/۵، جنوب کرمان با ۱۱/۴، هرمزگان با ۸/۳، گیلان با ۲/۵، کرمان با ۱/۹ و خوزستان با ۱/۵ درصد از تولید مرکبات در مقام‌های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۹۵/۸ درصد از کل میزان تولید مرکبات کشور مربوط به هفت استان مذکور می‌باشد و سایر استان ها ۴/۲ درصد بیشتر نبوده است. در بین ۱۷ استان تولیدکننده مرکبات استان زنجان، با تولید ۶۰ تن (۰/۰۰۱ درصد) در رتبه آخر تولید مرکبات قرار گرفته است.

نمودار ۱۵: توزیع تولید مرکبات در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور نیز نشان می‌دهد که سطح کشت این گروه از محصولات از ۲۰۷ هزارهکتار در سال ۱۳۹۳ به ۲۴۷ هزارهکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، سطح باغات بارور مرکبات در کل کشور حدود ۲۴۷ هزارهکتار بوده که معادل ۱۰/۸ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور پس از پسته و انگور در رتبه سوم می‌باشد.

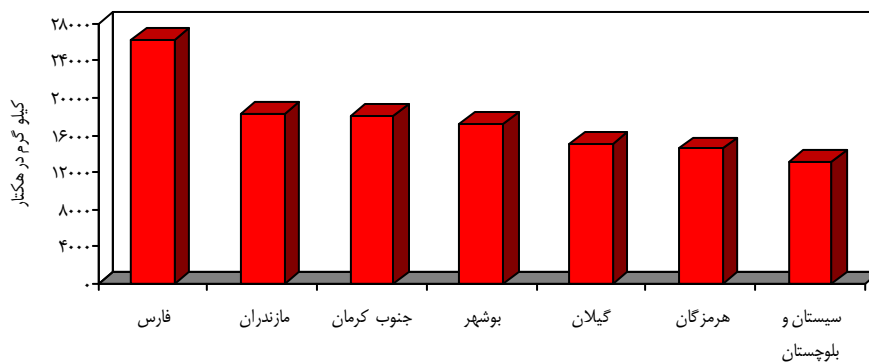
طی این سال زراعی استان فارس با دارا بودن ۴۲/۴ درصد از کل باغات بارور مرکبات، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های فارس با ۱۹/۷، جنوب کرمان با ۱۱/۶، هرمزگان با ۱۰/۱، گیلان با ۳/۷، کرمان با ۳/۳ و خوزستان با ۲/۳ درصد از کل باغات بارور میوه مرکبات در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۹۳ درصد از کل باغات بارور مرکبات کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور مرکبات در بین ۱۷ استان تولیدکننده مرکبات در کشور نیز با ۱۸ هکتار (۰/۰۰۷ درصد) متعلق به استان زنجان می‌باشد.

نمودار ۱۶: توزیع سطح باغات بارور مرکبات در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد مرکبات از ۱۸۳۳۶ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۷۵۹۷ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. عواملی چون تداوم خشکسالی و افت سطح آب های زیرزمینی، سرمازدگی و شیوع و گسترش آفات و بیماری های قرنطینه ای در مناطق جنوبی کشور طی دوره مورد بررسی موجب این کاهش عملکرد بوده است.

طی سال ۹۴-۱۳۹۳ بیشترین عملکرد مرکبات با ۲۶۲۶۱ کیلوگرم در هکتار به استان فارس تعلق داشته است. پس از آن استان های مازندران با ۱۸۰۹۹، جنوب کرمان با ۱۷۲۶۷، بوشهر با ۱۵۷۸۳، گیلان با ۱۵۰۸۶، هرمزگان با ۱۴۵۴۵ و سیستان و بلوچستان با ۱۳۱۹۶ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده اند. در بین ۱۷ استان تولیدکننده مرکبات کشور نیز، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۱۵۹۲ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان لرستان می باشد.

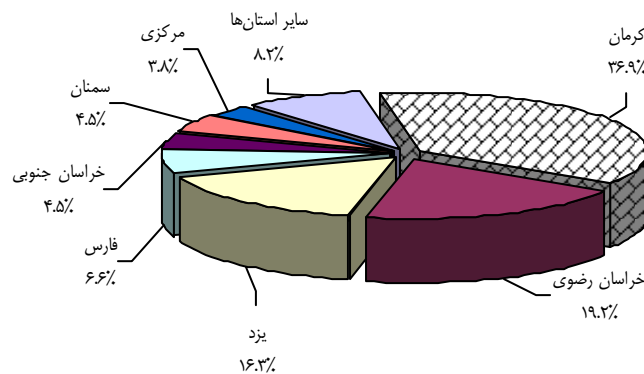

نمودار ۱۷: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح مرکبات در استان های برتر طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳

۴-۵- پسته

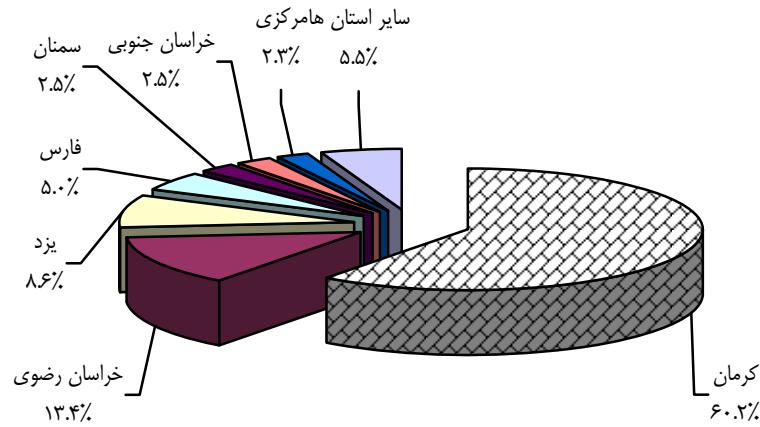
پسته به عنوان مهم ترین گونه میوه های خشک و یا خشکبار می باشد که ایران از نظر سطح زیرکشت، تولید و صادرات پسته مقام اول دنیا را در اختیار دارد، ضمن آن که این محصول دومین محصول صادراتی غیرنفتی کشورمان می باشد که تولید آن از ۲۴۰ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۲۶۱ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۷۱ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. عدم تحقق کامل هدف پیش بینی شده ناشی از روند نزولی عملکرد در سال های اخیر به جهت توسعه بی رویه باغات پسته در فلات مرکزی ایران، کاهش سطح منابع آب های زیرزمینی، تشدید بحران شوری و قلیایی شدن آب و خاک باغات، سنتی بودن روش های کاشت، داشت و برداشت، نظام بهره برداری خرده مالکی و عدم تمکن مالی باغداران در تأمین هزینه های مالی بسیار بالای نگهداری اصولی باغات، پایین بودن راندمان آبیاری و استرس های ناشی از خشکی و تغذیه غیراصولی و ناکافی می باشد.

طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، استان کرمان با ۳۶/۹ درصد از تولید پسته کشور در جایگاه نخست تولید این محصول قرار گرفته است و استان های خراسان رضوی با ۱۹/۲، یزد با ۱۶/۳، فارس با ۶/۶، خراسان جنوبی با ۴/۵، سمنان با ۴/۵ و مرکزی با ۳/۸ درصد از تولید مرکبات در مقام های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۹۱/۷ درصد از کل میزان تولید پسته کشور مربوط به هفت استان مذکور می باشد و سایر استان ها ۸/۳ درصد بیشتر نبوده است. در بین ۲۵ استان تولیدکننده پسته استان همدان، با تولید ۱ تن (۰/۰۰۴ درصد) در رتبه آخر تولید پسته قرار گرفته است.

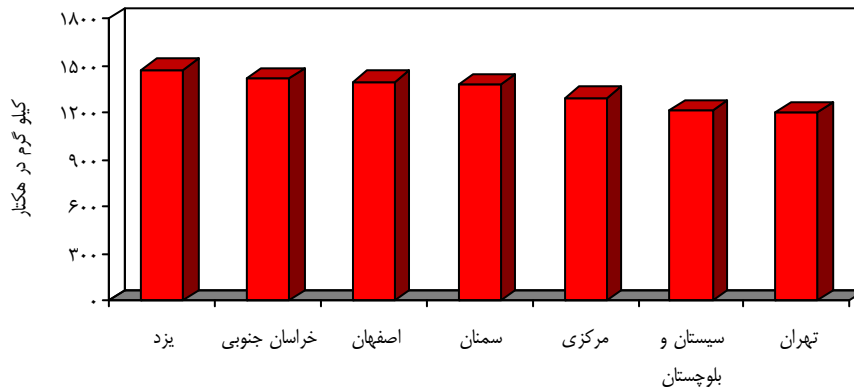
نمودار ۱۸: توزیع تولید پسته در استان های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور نیز نشان می دهد که سطح آن از ۳۱۴ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۳۳۵ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، سطح باغات بارور پسته در کل کشور حدود ۳۳۵ هزارهکتار بوده که معادل ۱۴/۶ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه اول می باشد. طی این سال زراعی استان کرمان با دارا بودن ۶۰/۳ درصد از کل باغات بارور پسته، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان های خراسان رضوی با ۱۳/۴، یزد با ۸/۶، فارس با ۵، سمنان با ۲/۵، خراسان جنوبی با ۲/۵ و مرکزی با ۲/۳ درصد از کل باغات بارور میوه پسته در کشور مقام های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده اند. به عبارت دیگر حدود ۹۴/۵ درصد از کل باغات بارور پسته کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور پسته در بین ۲۵ استان تولیدکننده پسته در کشور نیز با ۳ هکتار (۰/۰۰۰۸ درصد) متعلق به استان همدان می باشد.

نمودار ۱۹: توزیع سطح باغات بارور پسته در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد در واحد سطح پسته، نوسانات زیادی را طی نموده و از ۷۶۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۷۷۹ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد پسته با ۱۴۷۷ کیلوگرم در هکتار به استان یزد تعلق داشته است. پس از آن استان‌های خراسان جنوبی با ۱۴۲۱، اصفهان با ۱۳۹۹، سمنان با ۱۳۸۰، مرکزی با ۱۲۹۷، سیستان و بلوچستان با ۱۲۱۵ و تهران با ۱۲۰۰ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. در بین ۲۵ استان تولیدکننده پسته کشور نیز، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۳۴۵ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان همدان می‌باشد.

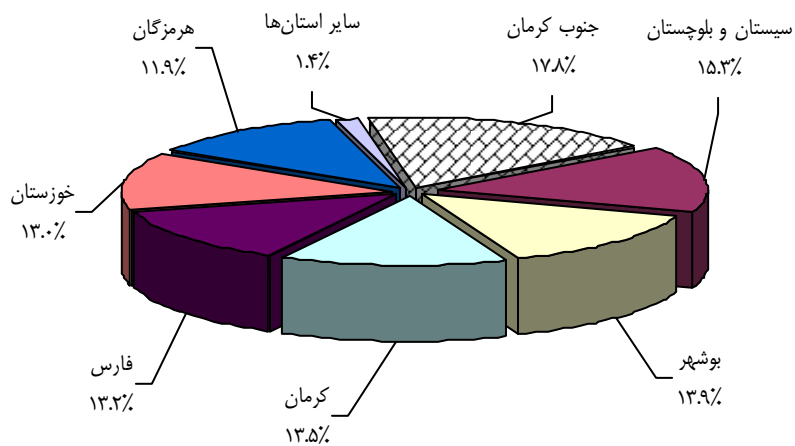

نمودار ۲۰: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح پسته در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۶- خرما^۱

کشت و پرورش درختان خرما در کشور ایران قدمت طولانی داشته و زندگی بسیاری از مردم جنوب کشور از نظر اقتصادی به کشت و کار این محصول وابسته است و علاوه بر تأمین مصارف داخلی به میزان قابل توجهی به خارج از کشور صادر می شود که علاوه بر صادرات و ارزآوری، اهمیت اقتصادی آن شامل محدودیت در مناطق تولید در جهان نیز می باشد. در حال حاضر کشور ایران مقام اول سطح زیرکشت و صادرات خرما را در دنیا در اختیار دارد که تولید آن از ۱۰۴۲ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۱۰۶۳ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف نیز حدود ۸۱ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. عدم تحقق کامل هدف پیش بینی شده ناشی از پدیده خشکسالی و خصوصاً عارضه زیان آور خشکیدگی خوشه خرما بوده است.

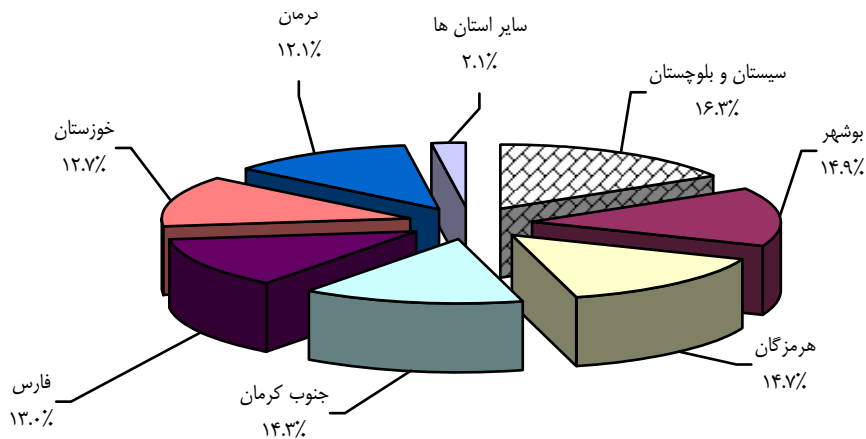
طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، جنوب کرمان با ۱۷/۸ درصد از تولید خرما کشور در جایگاه نخست تولید این محصول قرار گرفته است و استان های سیستان و بلوچستان با ۱۵/۳، بوشهر با ۱۳/۹، کرمان با ۱۳/۵، فارس با ۱۳/۲، خوزستان با ۱۳ و هرمزگان با ۱۱/۹ درصد از تولید خرما در مقام های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۹۸/۶ درصد از کل میزان تولید خرما کشور مربوط به هفت استان مذکور می باشد و سایر استان ها ۱/۴ درصد بیشتر نبوده است. در بین ۱۴ استان تولیدکننده خرما، استان کرمانشاه با تولید ۱۶۶ تن (۰/۱۶ درصد) در رتبه آخر تولید خرما قرار گرفته است.

نمودار ۲۱: توزیع تولید خرما در استان های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

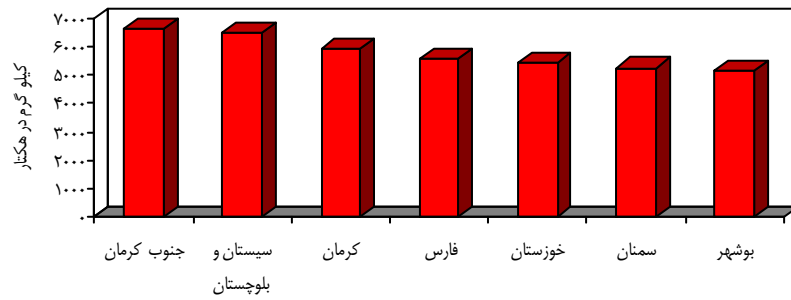
بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور نیز نشان می دهد که سطح آن از ۱۹۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۲۰۰ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، سطح باغات بارور خرما در کل کشور حدود ۲۰۰ هزارهکتار بوده که معادل ۸/۷ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه ششم می‌باشد. طی این سال زراعی استان سیستان و بلوچستان با دارا بودن ۱۶/۳ درصد از کل باغات بارور خرما، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های بوشهر با ۱۴/۹، هرمزگان با ۱۴/۷، جنوب کرمان با ۱۴/۳، فارس با ۱۳، خوزستان با ۱۲/۷ و کرمان با ۱۲/۱ درصد از کل باغات بارور میوه خرما در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۹۷/۹ درصد از کل باغات بارور خرما کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور خرما در بین ۱۴ استان تولیدکننده خرما در کشور نیز با ۵۷ هکتار (۰/۰۳ درصد) متعلق به استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد.

نمودار ۲۲: توزیع سطح باغات بارور خرما در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد در واحد سطح خرما نیز از ۵۳۰۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۵۳۰۹ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد خرما با ۱۴۷۷ کیلوگرم در هکتار به جنوب کرمان تعلق داشته است. پس از آن استان‌های سیستان و بلوچستان با ۶۴۹۵، کرمان با ۵۹۳۰، فارس با ۵۵۸۲، خوزستان با ۵۴۳۳، سمنان با ۵۲۵۴ و بوشهر با ۵۱۷۶ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. در بین ۱۴ استان تولیدکننده خرما کشور نیز، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۶۵۹ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان کرمانشاه می‌باشد.

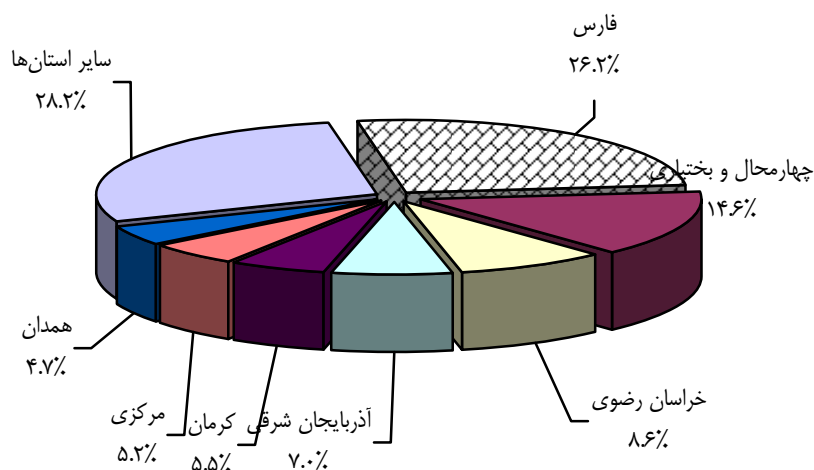

نمودار ۲۳: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح خرما در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۷- بادام^۱

بادام مقاومت کمی در مقابل سرما داشته و گل‌های آن در بهار نسبت به سایر میوه‌ها به غیر از فندق زودتر باز می‌شوند، از اینرو نسبت به سرمای دیررس بهاره بسیار حساس بوده و به همین دلیل در بسیاری از مناطق کشور، باغداران به خاطر سرمای دیررس بهاره بخش زیادی از محصول خود را از دست می‌دهند. تولید آن از ۱۴۶ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۱۵۹ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۶۳ درصد هدف پیش‌بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. عدم تحقق کامل هدف پیش‌بینی شده ناشی از شرایط نامناسب جوی نظیر بروز سرمای دیررس بهاره می‌باشد. استفاده از ارقام مقاوم به سرما و همچنین ارقام دیرگل می‌تواند گام مهمی در افزایش تولید این محصول باشد.

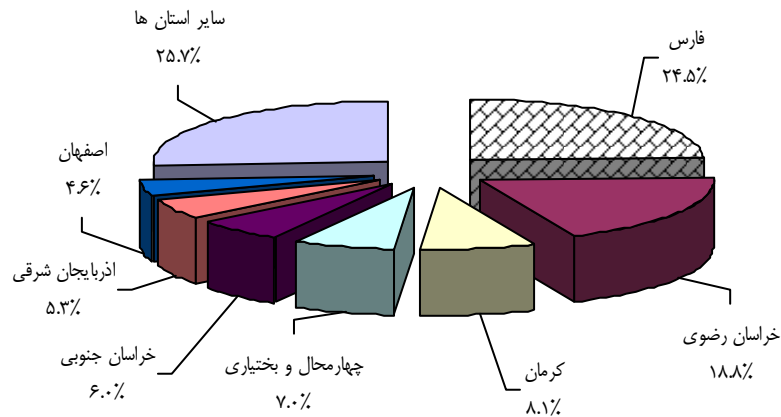
طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، استان فارس با ۲۶/۲ درصد از تولید بادام کشور در جایگاه نخست تولید این محصول قرار گرفته است و استان‌های چهارمحال و بختیاری با ۱۴/۶، خراسان رضوی با ۸/۶، آذربایجان شرقی با ۷، کرمان با ۵/۵، مرکزی با ۵/۲ و همدان با ۴/۷ درصد از تولید بادام در مقام‌های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۷۱/۸ درصد از کل میزان تولید بادام کشور مربوط به هفت استان مذکور می‌باشد و سایر استان‌ها ۲۸/۲ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان‌های تولیدکننده بادام، استان بوشهر با تولید ۸ تن (۰/۰۰۵ درصد) در رتبه آخر تولید بادام قرار گرفته است.

نمودار ۲۴: توزیع تولید بادام در استان‌های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳

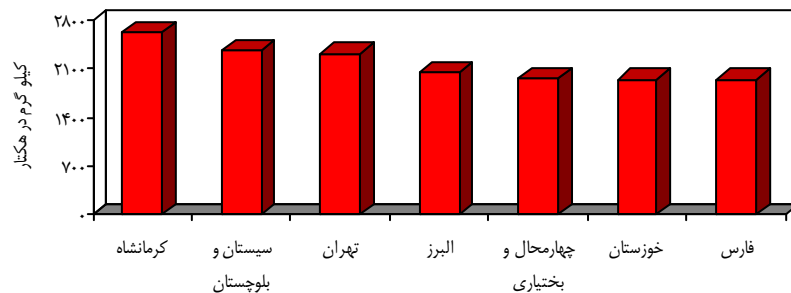
بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور بادام نیز نشان می‌دهد که سطح آن از ۱۷۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۷۲ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، سطح باغات بارور بادام در کل کشور حدود ۱۷۲ هزارهکتار بوده که معادل ۷/۵ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه هفتم می‌باشد.

طی این سال زراعی استان فارس با دارا بودن ۲۴/۵ درصد از کل باغات بارور بادام، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های خراسان رضوی با ۱۸/۸، کرمان با ۸/۱، چهارمحال و بختیاری با ۷، خراسان جنوبی با ۶، آذربایجان شرقی با ۵/۳ و اصفهان با ۴/۶ درصد از کل باغات بارور میوه بادام در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۷۴/۳ درصد از کل باغات بارور بادام کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور بادام در بین استان‌های تولیدکننده بادام در کشور نیز با ۷ هکتار (۰/۰۰۴ درصد) متعلق به استان بوشهر می‌باشد.

نمودار ۲۵: توزیع سطح باغات بارور بادام در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد در واحد سطح بادام نیز از ۸۲۲ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۹۲۷ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد بادام با ۲۶۲۷ کیلوگرم در هکتار به استان کرمانشاه تعلق داشته است. پس از آن استان‌های سیستان و بلوچستان با ۲۳۶۴، تهران با ۲۳۲۶، البرز با ۲۰۶۰، چهارمحال و بختیاری با ۱۹۵۶، خوزستان با ۱۹۵۰ و فارس با ۱۹۴۹ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. در بین استان‌های تولیدکننده بادام کشور، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۲۷۰ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان قم می‌باشد.

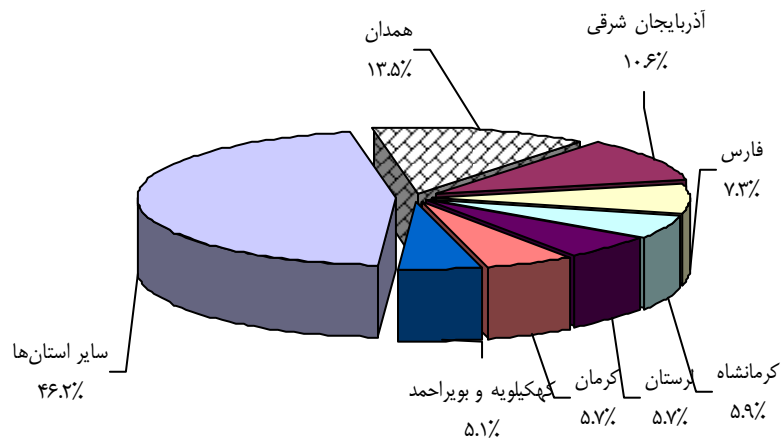
نمودار ۲۶: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح بادام در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۸- گردو^۱

ارقام مختلف گردو از نظر حساسیت به سرما متفاوت بوده و از حساس تا مقاوم می‌باشند. تولید آن از ۲۱۱ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۲۳۱ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۵۳ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. عدم تحقق اهداف

پیش‌بینی شده طی دوره مورد بررسی ناشی از شرایط نامناسب جوی نظیر بروز سرمای دیررس بهاره و خشکسالی های متوالی سال‌های اخیر می باشد. از دیگر عوامل مؤثر در کاهش عملکرد و پائین بودن درصد تحقق اهداف این محصول کمبود پایه و ارقام تجاری مناسب و پرمحصول می باشد.

طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، استان همدان با ۱۳/۵ درصد از تولید گردو کشور در جایگاه نخست تولید این محصول قرار گرفته است و استان های آذربایجان شرقی با ۱۰/۶، فارس با ۷/۳، کرمانشاه با ۵/۹، لرستان با ۵/۷، کرمان با ۵/۷ و کهگیلویه و بویراحمد با ۵/۱ درصد از تولید گردو در مقام‌های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، ۵۳/۸ درصد از کل میزان تولید گردو کشور مربوط به هفت استان مذکور می باشد و سایر استان ها ۴۶/۲ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان های تولیدکننده گردو، استان سیستان و بلوچستان با تولید ۱۰۳ تن (۰/۰۵ درصد) در رتبه آخر تولید گردو قرار گرفته است.

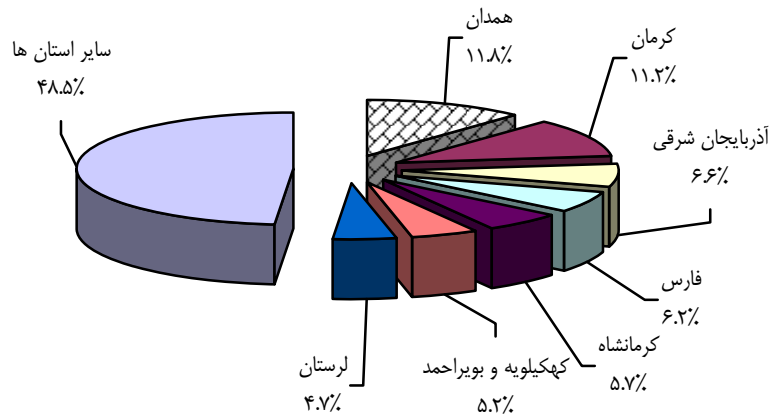

نمودار ۲۷: توزیع تولید گردو در استان‌های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور گردو نیز نشان می‌دهد که سطح آن از ۱۱۲ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۲۱ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

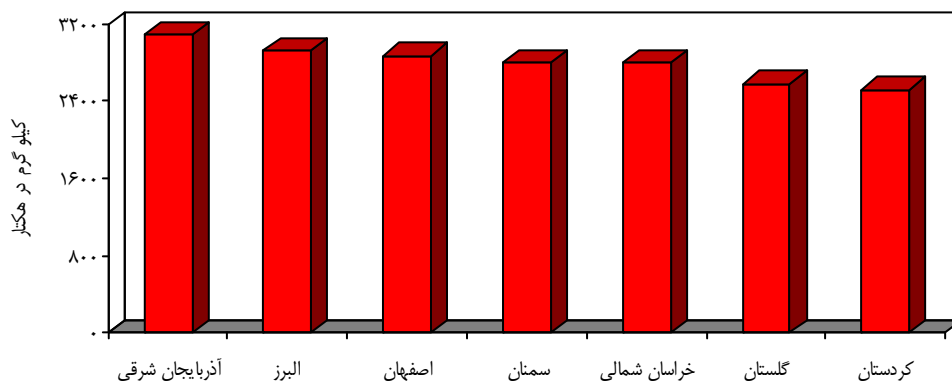
در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، سطح باغات بارور گردو در کل کشور حدود ۱۲۱ هزارهکتار بوده که معادل ۵/۳ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه هشتم می‌باشد. طی این سال زراعی استان همدان با دارا بودن ۱۱/۸ درصد از کل باغات بارور گردو، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های کرمان با ۱۱/۲، آذربایجان شرقی با ۶/۶، فارس با ۶/۲، کرمانشاه با ۵/۷، کهگیلویه و بویراحمد با ۵/۲ و لرستان با ۴/۷ درصد از کل باغات بارور میوه گردو در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۵۱/۵ درصد از کل باغات بارور گردو کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح

باغات بارور گردو در بین استان های تولیدکننده گردو در کشور نیز با ۴۴ هکتار (۰/۰۴ درصد) متعلق به استان سیستان و بلوچستان می باشد.

نمودار ۲۸: توزیع سطح باغات بارور گردو در استان های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

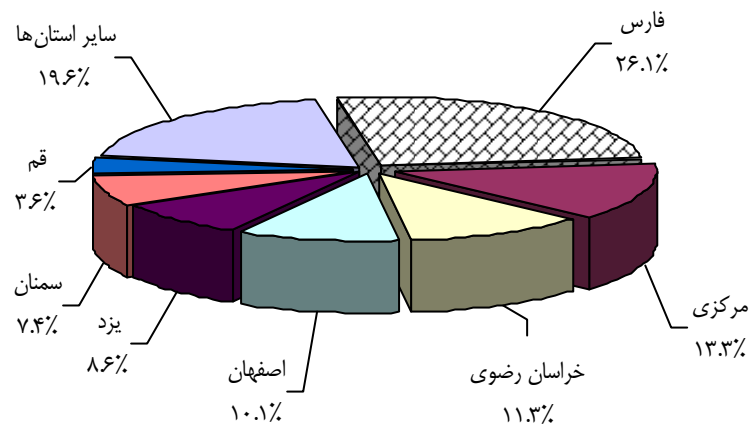
همچنین عملکرد در واحد سطح گردو نیز از ۱۸۸۷ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۹۱۴ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد گردو با ۳۰۸۲ کیلوگرم در هکتار به استان آذربایجان شرقی تعلق داشته است. پس از آن استان های البرز با ۲۹۲۹، اصفهان با ۲۸۷۰، سمنان با ۲۸۰۲، خراسان شمالی با ۲۷۹۶، گلستان با ۲۵۸۰ و کردستان با ۲۵۱۹ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده اند. در بین مناطق تولیدکننده گردو کشور، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۸۵۰ کیلوگرم در هکتار متعلق به جنوب کرمان می باشد.

نمودار ۲۹: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح گردو در استان های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۹-۱ انار^۱

در حال حاضر ایران از نظر میزان تولید انار مقام اول را در دنیا دارا می باشد و در مقابل کم آبی بسیار مقاوم بوده و می توان به صورت دیم نیز آن را کشت نمود. تولید آن از ۹۹۰ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۱۰۸۷ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۹۱ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، استان فارس با ۲۶/۱ درصد از تولید انار کشور در جایگاه نخست تولید این محصول قرار گرفته است و استان های مرکزی با ۱۳/۳، خراسان رضوی با ۱۱/۳، اصفهان با ۱۰/۱، یزد با ۸/۶، سمنان با ۷/۴ و قم با ۳/۶ درصد از تولید انار در مقام های دوم تا هفتم قرار دارند. شایان ذکر است که در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، ۸۰/۴ درصد از کل میزان تولید انار کشور مربوط به هفت استان مذکور می باشد و سایر استان ها ۱۹/۶ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان های تولیدکننده انار، استان بوشهر با تولید ۲۳۲ تن (۰/۰۲ درصد) در رتبه آخر تولید انار قرار گرفته است.

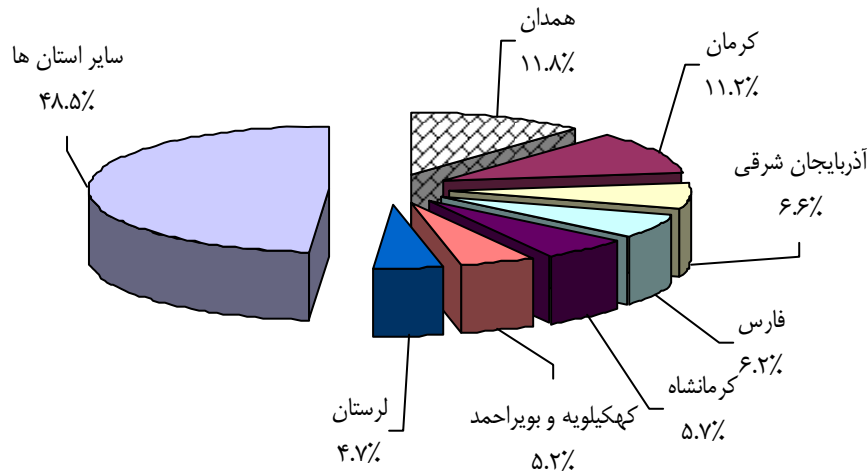
نمودار ۳۰: توزیع تولید انار در استان های کشور طی سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور انار نیز نشان می دهد که سطح آن از ۶۹ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۷۱ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳، سطح باغات بارور انار در کل کشور حدود ۷۱ هزارهکتار بوده که معادل ۳/۱ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه نهم می باشد. طی این سال زراعی استان فارس با دارا بودن ۲۲/۶ درصد از کل باغات بارور انار، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان های مرکزی با

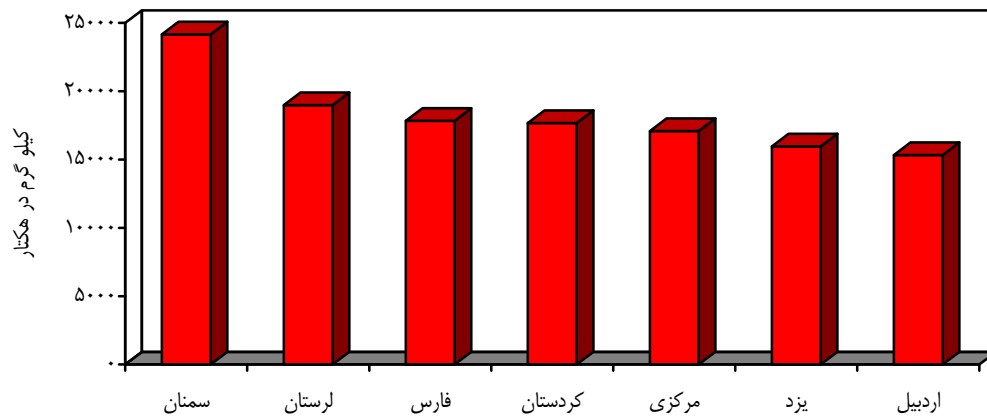
1. Pomegranate

۱۲، خراسان رضوی با ۱۱/۸، اصفهان با ۱۰/۷، یزد با ۸/۳، خراسان جنوبی با ۴/۸ و سمنان با ۴/۷ درصد از کل باغات بارور میوه انار در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۷۴/۹ درصد از کل باغات بارور انار کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور انار در بین استان‌های تولیدکننده انار در کشور نیز با ۱۸ هکتار (۰/۰۳ درصد) متعلق به استان بوشهر می‌باشد.

نمودار ۳۱: توزیع سطح باغات بارور انار در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد در واحد سطح انار نیز از ۱۴۴۱۹ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۵۳۸۵ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد انار با ۲۴۱۶۷ کیلوگرم در هکتار به استان سمنان تعلق داشته است. پس از آن استان‌های لرستان با ۱۸۹۸۲، فارس با ۱۷۸۳۲، کردستان با ۱۷۶۷۴، مرکزی با ۱۷۰۹۱، یزد با ۱۵۹۶۷ و اردبیل با ۱۵۳۲۹ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. در بین مناطق تولیدکننده انار کشور، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۳۹۴۸ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان کرمانشاه می‌باشد.

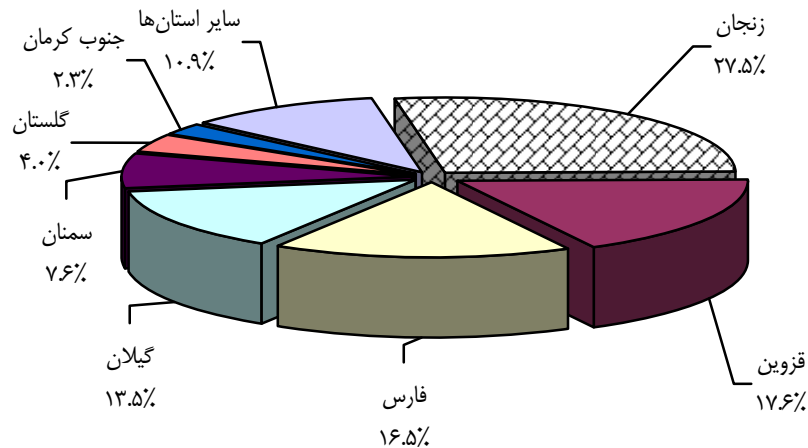

نمودار ۳۲: رتبه بندی عملکرد در واحد سطح انار در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۱۰- زیتون^۱

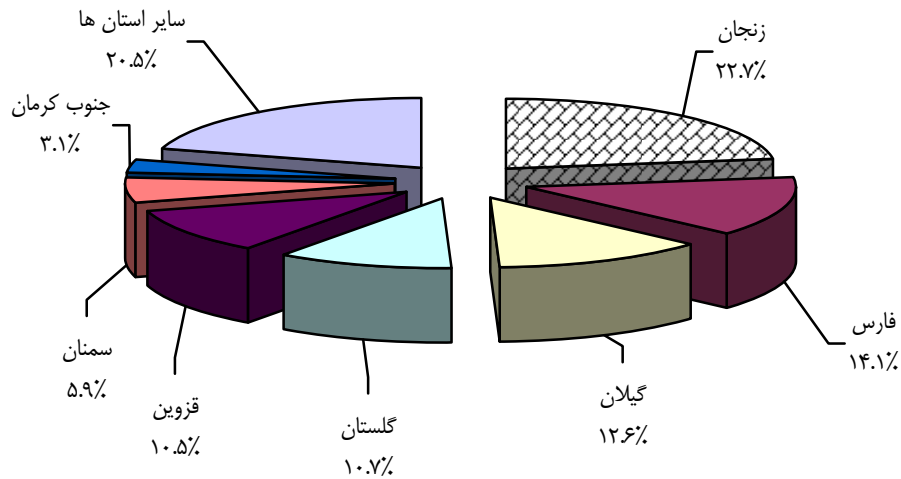
با توجه به اهمیت زیتون، طرح اصلاح و توسعه باغات زیتون براساس سیاست های دولت در زمینه خوداتکایی محصولات کشاورزی با هدف تأمین بخشی از نیاز روغن خوراکی کشور از سال ۱۳۷۱ به بعد در وزارت کشاورزی به اجرا در آمده که تولید آن از ۹۵ هزارتن در سال ۱۳۹۳ به ۱۰۲ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. از نظر درصد تحقق هدف تولید نیز حدود ۷۶ درصد هدف پیش بینی شده مطابق برنامه محقق گردیده است. استفاده از ارقام سازگار و متناسب باهر منطقه می تواند گام مهمی در افزایش تولید و تحقق کامل اهداف پیش بینی شده این محصول باشد. طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، استان زنجان با ۲۷/۴ درصد از تولید زیتون کشور درجایگاه نخست تولید این محصول قرار گرفته است و استان های قزوین با ۱۷/۶، فارس با ۱۶/۵، گیلان با ۱۳/۵، سمنان با ۷/۶، گلستان با ۴ و جنوب کرمان با ۲/۳ درصد از تولید زیتون در مقام‌های دوم تا هفتم قرار دارند.

شایان ذکر است که در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، ۸۹/۱ درصد از کل میزان تولید زیتون کشور مربوط به هفت استان مذکور می‌باشد و سایر استان ها ۱۰/۹ درصد بیشتر نبوده است. در بین استان های تولیدکننده زیتون، استان خراسان رضوی با تولید ۱۱ تن (۰/۰۱ درصد) در رتبه آخر تولید زیتون قرار گرفته است.

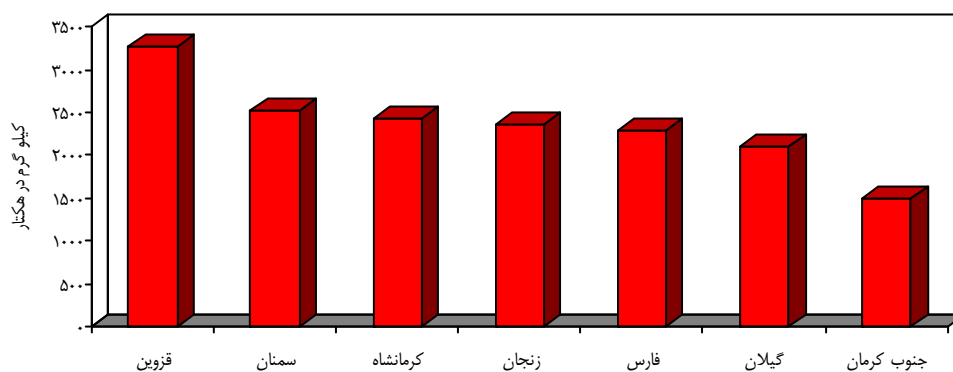
نمودار ۳۳: توزیع تولید زیتون در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

بررسی وضعیت سطح زیر کشت باغات بارور زیتون نشان می‌دهد که سطح آن از ۴۵ هزار هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۵۲ هزار هکتار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. در سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴، سطح باغات بارور زیتون در کل کشور حدود ۵۲ هزارهکتار بوده که معادل ۲/۳ درصد از کل سطح باغات بارور کشور را به خود اختصاص داده است و در بین محصولات عمده باغی از نظر سطح زیرکشت باغات بارور در رتبه دهم می‌باشد. طی این سال زراعی استان زنجان با دارا بودن ۲۲/۷ درصد از کل باغات بارور زیتون، بیشترین سطح را در کشور به خود اختصاص داده است. پس از آن استان‌های فارس با ۱۴/۱، گیلان با ۱۲/۶، گلستان با ۱۰/۷، قزوین با ۱۰/۵، سمنان با ۵/۹ و جنوب کرمان با ۳/۱ درصد از کل باغات بارور میوه زیتون در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر حدود ۷۹/۵ درصد از کل باغات بارور زیتون کشور در این هفت استان وجود دارد. کمترین سطح باغات بارور زیتون در بین استان‌های تولیدکننده انار در کشور نیز با ۱۹ هکتار (۰/۰۴ درصد) متعلق به استان خراسان رضوی می‌باشد.

نمودار ۳۴: توزیع سطح باغات بارور زیتون در استان‌های کشور طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

همچنین عملکرد در واحد سطح زیتون نیز از ۲۱۲۰ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۳ به ۱۹۵۲ کیلوگرم در هکتار در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. عواملی چون، ارقام ناسازگار با مناطق کاشت، محدودیت منابع آب، بروز عوامل قهری مانند خشکسالی و سرمازدگی موجب این کاهش در عملکرد بوده است. طی سال ۱۳۹۳-۹۴ بیشترین عملکرد زیتون با ۳۲۷۳ کیلوگرم در هکتار به استان قزوین تعلق داشته است. پس از آن استان‌های سمنان با ۲۵۲۹، کرمانشاه با ۲۴۳۵، زنجان با ۲۳۵۹، فارس با ۲۲۹۱، گیلان با ۲۱۰۰ و جنوب کرمان با ۱۵۰۰ کیلوگرم در هکتار عملکرد در واحد سطح در کشور مقام‌های دوم تا هفتم را به خود اختصاص داده‌اند. در بین مناطق تولیدکننده زیتون کشور، کمترین عملکرد در واحد سطح با ۲۶۲ کیلوگرم در هکتار متعلق به استان مازندران می‌باشد.

نمودار ۳۵: رتبه‌بندی عملکرد در واحد سطح زیتون در استان‌های برتر طی سال زراعی ۱۳۹۳-۹۴

۴-۱۱- گل و گیاهان زینتی

در حال حاضر مطابق آخرین آمار رسمی وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۴ حدود ۲۳۲۸ میلیون شاخه انواع گل های بریده، ۱۱۲ میلیون انواع گل های آپارتمانی و ۲۵۷ میلیون اصله انواع گونه های درخت و درختچه های زینتی در این سال تولید گردیده است.

۴-۱۲- گل محمدی

گل محمدی از نظر اقتصادی دارای اهمیت بسیار زیادی می باشد به طوری که با استخراج گلاب و اسانس از گل محمدی، علاوه بر مصارف داخلی به خارج از کشور نیز صادر شده است. سطح زیر کشت گل محمدی در سال ۱۳۹۴، حدود ۱۷ هزارهکتار ثبت گردیده است. میزان تولید این محصول به ۳۳ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

۴-۱۳- گیاهان دارویی

در حال حاضر فلور غنی ایران بیش از ۸۰۰۰ گونه گیاهی را در بر می گیرد که یک مزیت منحصر به فرد در سطح جهانی است. هم اکنون بیش از ۵۰ گونه گیاه دارویی در ایران مورد کشت قرار می گیرد که عمده ترین آنها عبارتند از: زیره سبز، حنا، گشنیز، رازیانه، گل گاوزبان، وسمه، آویشن، بابونه، همیشه بهار، سنبل الطیب، کدو تخم کاغذی، و...

ایران رویشگاه اصلی بسیاری از گونه های دارویی با ارزش می باشد. این گونه ها در شرایط طبیعی و با بارندگی مختصر، موادموثره نسبتا بالایی تولید می کنند که می تواند با کشت اصولی آنها این میزان افزایش یابد و از این رهگذر تولیدات گیاهان دارویی، مصرف داخلی و صادرات آن افزایش یابد. درمقایسه با گیاهان دیم دیگر مثل گندم، جو و حبوبات، گیاهان دارویی سازگار با محیط می تواند عملکرد قابل ملاحظه ای تولید نماید که از نظر درآمد و اشتغال مقرون به صرفه باشد. ضمن اینکه گیاهان دارویی دیم به علت عدم استفاده یا استفاده محدود از کودهای شیمیایی و سموم مختلف، یک محصول سالم خواهد بود.

سطح زیر کشت گیاهان دارویی به استثناء زعفران در سال ۱۳۹۴، حدود ۴۵ هزارهکتار ثبت گردیده است. میزان تولید این گروه از محصولات به ۱۳۷ هزارتن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است (جدول ۶).

۴-۱۴- زعفران

زعفران یا طلای سرخ ارزشمندترین گیاه بومی و از محصولات مهم کشور می باشد که به لحاظ اهمیت صادرات آن بعنوان محصول ویژه (طبق قانون افزایش بهره وری محصولات کشاورزی و منابع طبیعی) تعریف شده است. میزان تولید جهانی زعفران، حدود ۳۳۱ تن که سهم ایران ۲۹۵ تن (تقریباً ۹۰ درصد) و سایر کشورها ۳۶ تن (تقریباً ۱۰ درصد) از تولید جهانی می باشد. کشور ایران در حال حاضر مقام اول تولید و صادرات این محصول را در جهان دارا می باشد. سایر کشورهای تولیدکننده زعفران در دنیا اسپانیا، یونان، هند، افغانستان و چین می باشند. سطح زیر کشت زعفران در سال ۱۳۹۴، حدود ۹۵ هزارهکتار ثبت گردیده است. میزان تولید این محصول نیز به ۳۵۲ تن در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است (جدول ۶).

۵- اهم مجموعه اقدامات اجرایی و فعالیت های کیفی صورت گرفته در حوزه زیربخش باغبانی در

معاونت

۱. به روزرسانی استانداردهای موجود محصولات باغبانی و ارتقا سطح کیفی استانداردها
۲. همکاری با سازمان ملی استاندارد به منظور ارتقا سطح کیفی استانداردها
۳. تدوین استاندارد اجباری برخی از محصولات باغی بمنظور توسعه کیفی بازارهای صادراتی
۴. ایجاد تعامل و ارتباط با شرکت های دانش بنیان و بخش خصوصی مرتبط با آنها که مصرف کننده محصولات دانش بنیان می باشند با هدف حمایت از شرکتهای مذکور به منظور هدفمند کردن کمکها و تسهیلات دولتی و ایجاد زمینه مناسب جهت عرضه محصولات
۵. ایجاد بستر مناسب برای معرفی توانمندیهای صادراتی ایران در زمینه خشکبار و... و ایجاد فرصتی برای تعامل بیشتر صادرکنندگان داخلی و خارجی با برگزاری نمایشگاه بین المللی خشکبار، آجیل، میوه های خشک و صنایع وابسته
۶. پیگیری مشوق های صادراتی برای کشمش به منظور تنظیم بازار داخل و توسعه صادرات
۷. پیگیری خرید میوه شب عید
۸. تهیه دستورالعمل خرید توافقی مرکبات و کیوی و دستورالعمل شناسایی و تشخیص پیاز زعفران
۹. پیگیری و ساماندهی مسائل چای
۱۰. ساماندهی نهال شناسه دار در کشور و حمایت از تولید نهال گواهی شده

۱۱. تهیه طرح های مرتبط با تغذیه و تولید محصولات ارگانیک باغی به منظور کاهش هزینه های تولید، افزایش کارایی کود و آب، کاهش هزینه های درمان جامعه و افزایش در آمد بهره برداران و نهایتاً افزایش میزان صادرات محصولات

۱۲. تشکیل کمیته های فنی و تخصصی مرتبط با موضوعات و محصولات مختلف باغی

۶- جمع بندی و پیشنهادات

از نظر میزان عملکرد در هکتار نیز مقایسه متوسط عملکرد در هکتار باغ های موجود با عملکرد باغداران نمونه و یا عملکرد محصولات باغی در کشورهای توسعه یافته متأسفانه حکایت از آن دارد که عملکرد متوسط برخی محصولات باغی می تواند حداقل به دو تا در مواردی پنج برابر بسته به گونه های مختلف با استفاده از ارقام تجاری پرمحصول؛ افزایش یابد. بنابراین می توان انتظار داشت با نوسازی و اصلاح باغات سنتی، غیرتجاری و کم بازده از طریق تأمین و تکثیر ژرم پلاسما لازم برای تولید نهال استاندارد ارقام تجاری پرمحصول و مقاوم به آفات و بیماریها و اجرای مطالعات تکمیلی لازم برای هدایت فرایند نوسازی باغات و توسعه زیر بخش باغبانی موجبات بهبود کیفیت محصولات باغی، کاهش ضایعات، افزایش قیمت، ایجاد اشتغال و افزایش ارزآوری را فراهم نمود. در این راستا به مهمترین محورهای اساسی جهت دستیابی به اهداف کمی و کیفی مد نظر در قالب پیشنهادات؛ راهکارها و توصیه های سیاستی اشاره می گردد:

- ✓ توجیه مجموعه مدیریتی؛ کارشناسان و باغداران به اهمیت کشت و توسعه ارقام جدید تجاری و پرمحصول
- ✓ اولویت بندی تخصیص و هدایت منابع و نهادهها به سمت فعالیت ها براساس مزیت های اقتصادی و اشتغال زایی
- ✓ بازسازی و اصلاح باغات سنتی، غیرتجاری و کم بازده با استفاده از واردات ارقام تجاری، پرمحصول و بازار پسند
- ✓ فراهم سازی بستر لازم جهت تأمین و تکثیر ژرم پلاسما مورد نیاز جهت تولید نهال استاندارد ارقام تجاری پرمحصول و مقاوم به آفات و بیماریها و نظارت مستمر و دقیق فنی بر فرآیند تولید نهال در کلیه مراکز تولید نهال و الزام به نصب اتیکت در جهت شناسنامه دار کردن کلیه نهال های تولیدی
- ✓ انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی جهت تشخیص مناطق مستعد متناسب با شاخص های سازگاری گونه ها
- ✓ ایجاد باغات مادری الگویی گسترده در کلیه استان ها جهت معرفی و تهیه ارقام مناسب مناطق و استفاده از ارقام استاندارد، گواهی شده و سازگار و مناسب هر اقلیم با عملکرد اقتصادی و تجاری

- ✓ حمایت از تولید محصولات ارگانیک
 - ✓ تامین نیروی کارشناسی متخصص متناسب با حجم برنامه ها و عملیات پیش بینی شده در طرح‌های توسعه و تعامل در جهت استفاده از ظرفیت های سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی جهت نظارت بر کیفیت عملیات با توجه به کمبود نیروی متخصص
 - ✓ پیش بینی ارزیابی های دوره ای طرح ها و امکان راه اندازی فرآیند تشویق و تنبیه جهت ایجاد و تقویت انگیزه ویژه کلیه عوامل اجرای طرح
- بدیهی است موارد فوق به صورت حلقه‌های یک زنجیره بدون تقدم یا تأخر می‌توانند از طریق مهیا نمودن تمهیدات درون بخشی و فرابخشی موجبات شکوفایی زیربخش باغبانی کشور را فراهم نمایند. در همین راستا ارائه کمک های فنی و اعتباری نیز جهت نوسازی باغ های فرسوده در جزء ۳ بند ب ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه مورد تاکید و توجه خاص قرار گرفته است.

منابع و مأخذ:

۱. پایگاه اطلاع رسانی الکترونیکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به آدرس: <http://www.cbi.ir>
۲. پایگاه اطلاع رسانی الکترونیکی وزارت جهاد کشاورزی به آدرس: <http://www.maj.ir>
۳. سالنامه های آماری سال های مختلف، مرکز فن آوری اطلاعات و ارتباطات وزارت جهاد کشاورزی
۴. معاونت امور باغبانی وزارت جهاد کشاورزی (۱۳۹۵)